

**Rapport fra fact-finding mission til Cairo, Ægypten og Geneve,
Schweiz**

**- om menneskerettighedsforhold i Sudan og forhold for
sudanesiske statsborgere i Ægypten**

29. januar - 12. februar og 3. - 7. marts 2000

Udlændingestyrelsen

Indholdsfortegnelse

FORORD	4
INDLEDNING	6
A. CAIRO, ÆGYPTEN	9
1. <i>FORHOLDENE FOR SUDANESISKE STATSBOGGERE I ÆGYPTEN</i>	9
1.1. Baggrund.....	9
1.2. Indrejseforhold og opholdsgrundlag	10
1.3. Den sudanesiske ambassades pasudstedelsesprocedurer, herunder pasforlængelser.....	12
1.4. Levevilkår for sudanesiske statsborgere og flygtninge i Ægypten	15
2. <i>POLITISKE EKSILORG. I CAIRO, UDSTEDELSE AF MEDLEMSKORT OG ANBEFALINGSBREVE</i>	17
3. <i>SUDANESISKE STATSBOGGERES MULIGHED FOR AT GENINDREJSE OG OPHOLDE SIG I ÆGYPTEN</i>	20
B. KHARTOUM, SUDAN	24
1. <i>INDREJSEFORHOLD I SUDAN</i>	24
1.1. Dekret nr. 4/B/307 vedr. sudaneseres indrejse i Sudan.....	24
1.2. Oplysninger om risiko for overgreb mod hjemvendte sudanesere	24
2. <i>UDREJSEFORHOLD I SUDAN</i>	26
2.1. Mulighed for bestikkelse i forbindelse med udrejse	27
3. <i>DEN SENESTE POLITISKE UDVIKLING I SUDAN</i>	28
4. <i>MENNESKERETTIGHEDSFORHOLD</i>	30
4.1. Risiko for vilkårlige tilbageholdelser.....	31
4.2. Pressens forhold	32
4.3. Partipolitisk aktivitet.....	32
4.4. Fagbevægelsen	35
4.5. Kristne sudanesere i Khartoum	35
5. <i>REKRUTTERING TIL MILITÆRET, DESERTERING OG UNDDRAGELSE AF MILITÆRTJENESTE</i>	36
5.1. Risiko for at værnepligtige mod deres vilje sendes i aktiv krigstjeneste	41

5.2. Unddragelse af militærtjeneste og desertering.....	43
5.3. Overgreb mod rekrutter og pårørende.....	43
6. <i>GHOST HOUSES, TORTUR OG FÆNGSELSFORHOLD</i>	44
7. <i>KVINDERS FORHOLD</i>	49
7.1. Fængselsforhold	49
7.2. Værnepligtsforhold	50
7.3. Sociale normer	50
KONSULTEREDE PERSONER, ORGANISATIONER OG MYNDIGHEDER.....	51
ANVENDT LITTERATUR	52
FORKORTELSER	53
BILAGSOVERSIGT	54
Bilag 1	55
Bilag 2.....	67
Bilag 3.....	68
Bilag 4.....	69
Bilag 5.....	70
Bilag 6.....	71
Bilag 7.....	74
Bilag 8.....	76
Bilag 9.....	81
Bilag 10.....	84
Bilag 11.....	85

Forord

Udlændingestyrelsen besluttede i december 1999 at gennemføre en fact-finding mission til Cairo, Ægypten, og Khartoum, Sudan. Som følge af forhold, der vil blive omtalt nedenfor, kunne delegationen imidlertid ikke gennemføre det planlagte besøg i Khartoum, Sudan. Missionen blev på denne baggrund gennemført over to perioder i henholdsvis januar/februar og marts 2000 med ophold i Cairo og i Genève.

Formålet med missionen var, at indhente oplysninger om en række asylrelevante forhold i Sudan og Ægypten. Herunder især forholdene i Sudan for den politiske opposition, fagbevægelsen, kristne, journalister, studenter og værnepligtige, fængselsforhold og anvendelsen af tortur, ud- og indrejseforhold, forhold for kvinder samt oplysninger om sudanesiske statsborgeres juridiske og praktiske opholdsgrundlag i Ægypten.

I Cairo afholdt delegationen møder med repræsentanter for United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), den sydsudanesiske oprørsbevægelse Sudanese People's Liberation Movement/Army (SPLM/A), Umma Party (UP), oppositionsalliancen National Democratic Alliance (NDA), Union of Sudan African Parties (USAP), Arab Lawyers Union (ALU), Sudan Human Rights Organization (SHRO), centret for torturofre Al Nadim, Middle East Times, Sudans ambassade, Hollands ambassade, de ægyptiske immigrationsmyndigheder og det ægyptiske udenrigsministeriums flygtningekontor. Missionen til Cairo fandt sted i perioden 29. januar – 12. februar 2000.

Et planlagt besøg til Khartoum, Sudan, hvor delegationen havde til hensigt at afholde møder med repræsentanter for de sudanesiske myndigheder, ambassader, den politiske opposition, pressen, og FN måtte imidlertid indstilles umiddelbart før delegationens afrejse den 26. februar til Sudan.

Det sudanesiske Ministry of External Relations, Directorate General for Consular Affairs og Sudans ambassade i Stockholm, der allerede den 7. februar havde udstedt visum til delegationen, meddelte pr. fax henholdsvis den 27. og den 29. februar, at et dansk besøg i Sudan ikke var muligt samt, at delegationen ville blive nægtet indrejse i Sudan, såfremt den ankom til Khartoums lufthavn. De sudanesiske myndigheder har ikke givet nogen begrundelse for, at delegationen blev nægtet indrejse i Sudan.

Det bemærkes, at delegationen under et tidligere møde på Sudans ambassade i Cairo forklarede ambassaden om formålet med besøget i Khartoum. Sudans ambassade i Stockholm var tidligere i januar 2000 blevet orienteret skriftligt om formålet med besøget i Khartoum.

Idet det således ikke har været muligt at indhente oplysninger til brug for nærværende rapport hos de sudanesiske myndigheder eller indhente disses synspunkter på de oplysninger, delegationen i øvrigt er kommet i besiddelse af under missionen til Cairo, besluttede Udlændingestyrelsen at gennemføre en kort opfølgingsmission til Cairo og Genève, hvor delegationen indhentede supplerende oplysninger om bl.a. menneskerettighedsforholdene i Sudan. Denne mission fandt sted

i perioden 3. – 7. marts 2000. Ud over møderne i Cairo afholdt delegationen et uformelt møde i Genève med FNs Special Rapporteur, Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR).

Det bemærkes, at de oplysninger om den politiske situation og menneskerettighedsforhold m.m. i Sudan, som delegationen indhentede hos FNs Special Rapporteur, Lenonardo Franco, OHCHR, i Genève på et uformelt møde, er afgivet uofficielt. På mødet mellem delegationen og Franco understregede denne, at oplysningerne på mødet var uofficielle og foreløbige, idet hans kontor var i færd med at udarbejde en menneskerettighedsrapport om Sudan på grundlag af Special Rapporteurs seneste mission til landet. Denne mission fandt sted i slutningen af februar 2000, og Franco oplyste, at missionsrapporten vil foreligge i en foreløbig form i løbet et par uger, mens den endelige, officielle rapport muligvis først vil foreligge om et par måneder.

Indledning

Siden juni 1989, hvor generalløjtnant Omar Hassan Al-Bashir gennemførte et militærkup mod Sudans demokratisk valgte regering og suspenderede forfatningen, er selv de mest fundamentale menneskerettigheder blevet undertrykt med hård hånd i Sudan. Således er pressefriheden, foreningsfriheden og den politiske frihed blevet ophævet. Den sudanesiske regerings krænkelser af menneskerettighederne er meget alvorlige, og krænkelserne er fortsat gennem alle de år, styret har været ved magten.

Det amerikanske udenrigsministerium, U.S. Department of State, skriver i sin seneste årsrapport om menneskerettighedssituationen i Sudan, den såkaldte "1999 Country Report on Human Rights Practices – Sudan", at regeringens sikkerhedsstyrker fortsætter med at tortere mistænkte oppositionelle, ligesom der forekommer vilkårlige tilbageholdelser på ubegrænset tid. Styret fortsætter således med at tilbageholde personer i de berygtede *Ghost Houses*, hvor det er almindeligt, at tortur forekommer. Trods regeringens påstand om det modsatte findes der politiske fanger i Sudan. Forholdene i landets fængsler beskrives som særdeles hårde og livstruende. Regeringens sikkerhedsstyrker har kun sjældent eller aldrig stået til ansvar for sine handlinger (U.S. Department of State, February 2000, s. 2, 5, 6 og 9).

I 1993 blev Al-Bashir udnævnt til præsident. Han har siden kuppet i 1989 styret landet i et tæt samarbejde med den islamiske fundamentalistiske gruppe National Islamic Front (NIF), der i 1998 ændrede navn til National Congress (NC), og som ledes af Hassan Al-Turabi. Det bemærkes, at styret i Khartoum fortsat i daglig omtale benævnes NIF-styret (dette vil også være tilfældet i nærværende rapport). I realiteten har NIF været eneste tilladte politiske parti i Sudan siden 1989, og partiet har i hele perioden haft kontrollen med Sudans sikkerhedsstyrker, domstole, akademiske institutioner og medierne. Hassan Al-Turabi var fra 1996 og indtil 1999 formand for nationalforsamlingen og Sudans reelle magthaver. Men den 12. december 1999 erklærede præsident Al-Bashir en tre måneders undtagelsestilstand i Sudan, afskedigede Al-Turabi og opløste nationalforsamlingen, to dage før den skulle stemme om et pro-Al-Turabi forslag, der havde til hensigt at begrænse Al-Bashir's magt.

Sudan har gennem de seneste 17 år været skueplads for en af Afrikas mest blodige og langvarige borgerkrige. Det antages, at borgerkrigen har krævet ca. to millioner døde ud af en samlet befolkning på 27,5 millioner. Desuden lever fire millioner som internt fordrevne i landet, og et ukendt antal sudanese lever i eksil i udlandet (U.S. Department of State, February 2000, s. 1).

Årsagen til den nuværende borgerkrig i Sudan har sine rødder langt tilbage i historien og drejer sig groft sagt om modsætninger mellem et arabisk, islamisk Nordsudan og et kristent, animistisk Sydsudan, som i perioden fra 1899 til 1956 (kaldet "Condominium"-styret) nominelt blev administreret i fællesskab af Storbritannien og Ægypten. I praksis var administrationen dog britisk.

Af fundamental betydning for forståelsen af baggrunden for borgerkrigen i Sudan er det forhold, at den britiske administration bevidst isolerede det sydlige (afrikanske) Sudan socialt, økonomisk og

politisk-administrativt fra indflydelse og dominans fra det nordlige (arabiske) Sudan. Der var på et tidspunkt endda overvejelser om at forene det sydlige Sudan med Uganda. Isolationspolitikken skulle vise sig at blive skæbnesvanger, idet de to dele af landet aldrig blev knyttet sammen som en integreret helhed, og allerede før Sudans selvstændighed i 1956 var der oprørsaktiviteter visse steder i Sydsudan. Det selvstændige Sudans forskellige civile og militære regeringer har alle været svækket af landets manglende enhed. Den såkaldte Addis Ababa-aftale i 1972 afsluttede dog borgerkrigen i Sudan og gav delvist selvstyre til det sydlige Sudan. Freden varede imidlertid kun ca. ti år og blev brudt i 1983, da en svækket præsident Jafaar Nimeiri erklærede islamisk *Sharia*-lov for sudanesisk lov. Et skridt han tog for at opnå støtte fra Sudans islamiske fundamentalister. Den sydsudanesiske oprørsbevægelse SPLM/A reorganiserede sig hurtigt under ledelse af John Garang. Få måneder efter havde styret i Khartoum mistet kontrollen over situation i det sydlige Sudan, og konflikten fik international karakter, idet Etiopien støttede SPLM/A, som også fik våben og støtte fra Sovjetunionen, Cuba, Kenya og Israel.

I 1986 gennemførtes alligevel de første demokratiske valg i Sudan i 20 år, og Sadiq Al-Mahdi blev premierminister. Det viste sig dog snart, at han ikke kunne løse landets problemer, og i marts 1989 havde SPLM/A skaffet sig kontrol over langt størstedelen af det sydlige Sudan. Som nævnt ovenfor gennemførte militæret og islamiske fundamentalister et statskup i juni samme år og har siden haft regeringsmagten. Siden da er der blevet dannet flere væbnede oprørsgrupper i Sudan, herunder også i det østlige Sudan.

Gentagne nationale og internationale forsøg på at opnå en våbenhvile og en holdbar fredsaftale mellem de stridende parter i Sudan, især mellem den dominerede oprørsbevægelse SPLM, hvis væbnede gren SPLA udgør den militært set stærkeste oprørshær og NIF-styret i Khartoum, har endnu ikke resulteret i en afslutning af borgerkrigen.

FNs Special Rapporteur, Leonardo Franco, skriver i sin rapport fra november 1999 om menneskerettighedssituationen i Sudan, at borgerkrigen i landet er blevet forværret i løbet af 1999 som følge af udviklingen af olieproduktionen i landet. Dette har medført en yderligere forværring af den overordnede menneskerettighedssituation i Sudan (Special Rapporteur, October 1999, s. 21).

Gennem de seneste måneder er der i pressen og andre steder imidlertid fremkommet oplysninger om, at det sudanesiske styre har taget forskellige initiativer til at forbedre menneskerettighedsforholdene i landet. Der er ligeledes kommet oplysninger om, at styret har taget en række initiativer til at forbedre forholdet til Sudans nabolande. Således har Sudan indgået bilaterale aftaler med Ægypten, Libyen, Tchad, Uganda, Eritrea og Etiopien, og præsident Al-Bashir har for nylig gennemført besøg i en række lande i regionen.

Umiddelbart kan disse initiativer og aftaler ses som et reelt forsøg fra Sudans side på at opnå et forbedret image i omverdenen, samtidig med at styret åbenbart viser vilje til at komme ud af den isolation, som nu har varet i ca. ti år. Indenfor den Europæiske Union (EU) er der også blevet taget initiativer til at indlede en såkaldt "kritisk dialog" med det sudanesiske styre.

Udlændingestyrelsens mission blev således gennemført på et tidspunkt, hvor det islamiske styre i Sudan efter en lang årrække med international fordømmelse og isolation nu oplever en stigende international interesse for udviklingen i landet. Der er således interesse i at udvikle oliesektoren i

Sudans oliefelter i den sydlige del af landet. Såvel Sudans nabolande som en række lande i Europa har tilnærmet sig styret i Khartoum. Således har Sudan været i stand til at indgå en række freds-, handels- og andre aftaler med stort set alle nabolandene i regionen. Ikke mindst Ægypten har en lang historisk og geopolitisk interesse i udviklingen i Sudan. Dette skyldes især det forhold, at Nilen og dens bifloder – det nordøstlige Afrikas absolut vigtigste vandreservoir – på en meget lang strækning løber gennem Sudan.

De europæiske lande, herunder ikke mindst Frankrig og England, har vist interesse i at fremme dialogen med styret i Khartoum og har til en vis grad dæmpet kritikken af styret. Flere kilder vurderer, at oliefundene i Sudan har været en medvirkende årsag til denne tilnærmelse, som dog ikke følges af alle europæiske lande eller af USA. Visse kilder har peget på det forhold, at denne tilnærmelse til Sudan ikke bør ses som en afspejling af, at de politiske forhold og menneskerettighedsforholdene er blevet forbedret i Sudan. Disse kilder betegner det som *window dressing*, når styret i Khartoum hævder, at der er sket en forbedring af menneskerettighedssituationen i Sudan.

Det skal understreges, at nærværende rapport ikke indeholder en dækkende samlet fremstilling af de krænkelser af menneskerettighederne, som finder sted i Sudans krigszoner eller andre steder i Sudan. Rapportens indhold afspejler hovedsagelig en række forhold, som er af betydning for behandlingen af ansøgninger om asyl fra sudanesiske statsborgere i Danmark.

For de, der ønsker en mere overordnet og sammenhængende fremstilling og vurdering af menneskerettighedssituationen i Sudan kan der især henvises til rapporter fra f.eks. Office of the High Commissioner on Human Rights (OHCHR), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), US Department of State, Human Rights Watch (HRW) og Amnesty International (AI). Disse kilder samt en lang række andre menneskerettighedsorganisationer rapporterer jævnligt om menneskerettighedsforholdene i Sudan. Det skal dog bemærkes, at det for alle kilder er vanskeligt at indhente præcise oplysninger om menneskerettighedsforhold og menneskerettighedskrænkelser i Sudan, da styret gennem en årrække har været internationalt isoleret, og da landets ansvarlige myndigheder ikke har vist særlig vilje til at lade internationale eller nationale menneskerettighedsobservatører gennemføre undersøgelser af forholdene i landet. Således oplyser det amerikanske udenrigsministerium, at som følge af, at man ikke har nogen diplomatisk repræsentation i Sudan, har man måttet indhente en del af sine oplysninger om menneskerettighedsforholdene i landet fra andre kilder. FNs Special Rapporteur i Genève har oplyst til delegationen, at det er karakteristisk, at informationer om menneskerettighedsforholdene i Sudan kan være modsætningsfyldte, og det derfor er vanskeligt at give entydige svar på spørgsmål om disse forhold.

A. Cairo, Ægypten

1. Forholdene for sudanesiske statsborgere i Ægypten

1.1. Baggrund

UNHCR i Cairo vurderede, at der opholder sig ca. to millioner sudanese i Ægypten. 99% af disse er indrejst før 1995, hvor reglerne for indrejse og ophold i Ægypten blev skærpet. De sudanese, der er indrejst i Ægypten før 1995, er alle indrejst i henhold til de meget liberale indrejseregler, der dengang gjaldt for sudanesiske statsborgere, dvs. den såkaldte "non-visum politik", hvor sudanesiske statsborgere frit kunne indrejse i Ægypten.

Adon Agaw Jok Nhial, Vice President, Sudan Human Rights Organization (SHRO), vurderede, at der opholder sig mellem en halv og en hel million sudanesiske statsborgere i Cairo. Yvette S. Daoud, Second Secretary (Political Affairs), Royal Netherlands Embassy, Cairo, vurderede, at antallet nærmere er en million.

Simon Apiku, News Editor, Middle East Times, Cairo, oplyste, at i perioden fra 1989 til 1991 ankom der kun få sudanese til Ægypten som flygtninge. Langt størsteparten af de, som dengang kom til Ægypten, var studerende, småhandlere, private besøgende eller personer, der søgte sygdomsbehandling. I 1991 erklærede de ægyptiske myndigheder imidlertid, at man ikke længere ville yde økonomisk støtte til sudanese, der ønskede at studere i Ægypten. Beslutningen ramte ikke alene de studerende, men også de sudanese i Ægypten, der boede sammen med studerende.

De ægyptiske bestemmelser om sudanesiske statsborgeres indrejse og ophold i Ægypten blev imidlertid afgørende ændret den 8. juli 1995. Brigadier Abdel Aziz Aly, Head of Immigration, Ministry of Interior, Cairo, oplyste således, at før denne dato kunne sudanese opholde sig legalt i Ægypten uden at være i besiddelse af en opholdstilladelse, ligesom der heller ikke var visumkrav for sudanese, der indrejste i Ægypten. Den 8. juli 1995 blev der imidlertid gennemført en stramning af reglerne for sudaneres indrejse og ophold i Ægypten.

Apiku forklarede, at attentatforsøget mod Ægyptens præsident Mubarak i Addis Abeba i juni 1995 var et "turning point" og årsagen til, at der blev indført skærpede regler for sudaneres indrejse og ophold i Ægypten, idet der var mistanke om, at Sudan stod bag attentatforsøget. Han understregede, at de sudanesiske statsborgere, der allerede opholdt sig i Ægypten, ikke blev omfattet af de nye bestemmelser af 8. juli 1995.

Nedenfor vil der blive redegjort nærmere for de gældende ægyptiske bestemmelser for sudaneres indrejseforhold og opholdsgrundlag. Aziz Aly gjorde opmærksom på, at disse bestemmelser er genstand for en årlig revision. Det ægyptiske indenrigsministerium udsender således en årlig, revideret vejledning kaldet *Travel Documents, Immigration and Nationality Administration*. Denne vejledning indeholder de aktuelle regler for udlændinges indrejse og ophold i Ægypten.

1.2. Indrejseforhold og opholdsgrundlag

Det fremgår af føromtalt vejledning, at sudanesiske statsborgere, der indrejser i Ægypten, skal være i besiddelse af et gyldigt indrejsevisum. Man kan søge om visum på den ægyptiske ambassade i Khartoum eller hos udlændingemyndighederne i Ægypten. I sidstnævnte tilfælde kan ansøgningspapirerne indleveres af familie eller bekendte. Et indrejsevisum udstedes med gyldighed for én måned.

Det fremgår videre, at alle sudanesere, der er indrejst i Ægypten før den 8. juli 1995, har fået en ubegrænset opholdstilladelse. Aziz Aly oplyste, at disse personer er at betragte på lige fod med ægyptiske statsborgere og derfor ikke er omfattet af visumkravet. Alle andre sudanesiske statsborgere skal som udgangspunkt være i besiddelse af et visum for at kunne indrejse i Ægypten.

Apiku oplyste, at det gennem lang tid har været vanskeligt for sudanesiske statsborgere at få udstedt visum på den ægyptiske ambassade i Khartoum. Folk camperer i bogstaveligste forstand foran det ægyptiske konsulat i Khartoum i afventen på at få udstedt visa. Personer med kontakter til ambassaden opererer i et sort marked, hvor de mod betaling skaffer visa. Muligheden for at opnå visum hos de ægyptiske myndigheder i Cairo er ligeledes svær. Det er alene nære slægtninge, der har boet i Ægypten fra før 8. juli 1995 og har bopæl i landet, der kan søge om visum for andre. Da mange ikke opfylder disse krav, er der tilsvarende opstået et sort marked i Cairo, hvor mellemmand skaffer visum mod betaling. Apiku kunne yderligere oplyse, at han var bekendt med, at SPLM/A f.eks. kan skaffe et gyldigt visum mod betaling af 50 £E, hvilket er ca. 100 kroner og mindre end på det sorte marked i Khartoum.

UNHCR oplyste imidlertid, at indførelsen af visumkravet i 1995 tolkes liberalt og udgør ikke en større hindring for, at sudanesere kan indrejse i Ægypten.

Det fremgår af den omtalte vejledning fra det ægyptiske indenrigsministerium, at der er flere muligheder for at opnå en opholdstilladelse i Ægypten, om end der sædvanligvis vil være tale om en midlertidig opholdstilladelse. Det fremgår bl.a., at det er muligt at opnå en opholdstilladelse af tre års varighed, med mulighed for fornyelse, hvis man f.eks. er registreret flygtning hos UNHCR, hvis man arbejder for regeringen eller indenfor bestemte organisationer eller er gift med en ægyptisk statsborger. Vejledningen vedlægges som bilag 1, og omtaler en række detaljer, som der ikke vil blive nærmere redegjort for her.

Aziz Aly oplyste, at de, som ønsker en forlængelse af deres midlertidige opholdstilladelse (dvs. en forlængelse af det oprindelige indrejsevisum), skal fremlægge relevante dokumenter og begrunde deres ansøgning. En konsekvens heraf er, at kun et mindre antal ansøgninger imødekommes. En forlængelse sker typisk for tre måneder ad gangen. Hvis ansøgningen afvises, vil ansøgers pas blive stemplet med en oplysning om, at han skal udrejse inden for en uge. Ophold herefter er at anse som illegalt. Apiku vurderede, at ca. 90% af de sudanesere, der er indrejst i Ægypten efter den 8. juli 1995, opholder sig illegalt i landet.

Ambassador Mona Khashaba, Department of Refugee Affairs, Ministry of Foreign Affairs, Cairo, oplyste, at Ægypten har tiltrådt Genève-konventionen af 1951, men indtil videre foregår registreringen og selve asylsagsbehandlingen i UNHCRs regi i Cairo. De ægyptiske udlændingemyndigheder arbejder således under vejledning af UNHCR. Khashaba bekræftede

UNHCRs oplysninger om, at det er planen, at asylsagsbehandlingen efterhånden helt skal overgå til de ægyptiske myndigheder. Inden udgangen af år 2000 skal selve registreringen af asylansøgere således overgå til Ægypten. Khashaba oplyste, at hendes kontor – Department of Refugee Affairs – fungerer som et forbindelseskantor "*focal point*" mellem det ægyptiske indenrigsministerium, dets sikkerhedstjeneste og UNHCR. Hun gjorde opmærksom på, at dette garanterer, at der ikke opstår misforståelser eller fejl i asylsagsbehandlingen.

UNHCR i Cairo oplyste, at der pr. 1. januar 2000 opholder sig 6.553 registrerede flygtninge i Ægypten. Heraf udgør somaliere 2.568 flygtninge, mens de sudanesiske flygtninge udgør 2.577 personer. Totalt genbosatte UNHCR i Cairo 2.479 flygtninge i 1999.

Vincent Cochetel, Assistant Regional Representative (Legal Matters), UNHCR, Cairo, forklarede, at en vigtig årsag til, at så mange søger flygtningestatus hos UNHCR i Ægypten, er, at der er god mulighed for at blive genbosat i et tredje land. Derfor kommer der også ansøgere fra lande så langt borte som f.eks. Somalia. Den totale anerkendelsesprocent for alle flygtninge i Ægypten var 39% i 1999, svarende til 2.808 personer.

Cochetel oplyste, at stort set alle sudanesere, der flygter til Ægypten, er vidende om UNHCRs tilstedeværelse i Cairo. Han tilføjede, at hovedparten af de tilrejsende sudanesere rent faktisk henvender sig til UNHCR i Cairo. Under et senere møde med UNHCRs sagsbehandlere blev dette bekræftet.

Presset på UNHCRs kontor er stort, og man er langt bagud med sagsbehandlingen. Der går i øjeblikket ca. ti måneder fra registrering til interview. Der er for øjeblikket ca. 6.600 registrerede sager, hvor ansøgerne venter på at komme til interview. UNHCR oplyste videre, at visse personer får deres sager behandlet forlods. Således vil personer, der anses at have helbredsproblemer eller er særligt sårbare, herunder særligt udsatte kvinder, få deres sager fremskyndet.

UNHCR understregede, at enhver asylansøger er sikret mod udsendelse i registreringsperioden, dvs. fra den dato ansøger har ladet sig registrere hos UNHCR som asylansøger og frem til den endelige afgørelse. Skulle det imidlertid ske, at en UNHCR-registreret person bliver tilbageholdt på gaden af de ægyptiske myndigheder som følge af manglende opholdstilladelse, vil personen altid kunne henvise til UNHCR. Vedkommende vil dog under alle omstændigheder blive taget i varetægt af de ægyptiske myndigheders "*immigration center*", som på anmodning af den tilbageholdte eller af sig selv kontakter UNHCR. Er der tale om en asylansøger, der er registreret som sådan hos UNHCR, vil UNHCR intervenere og få personen løsladt. Eventuelt kan der også blive tale om, at myndighederne kontakter familie eller bekendte til den pågældende, der herefter kontakter UNHCR. Der er på denne vis et velfungerende samarbejde mellem de ægyptiske myndigheder og UNHCR. Khashaba bekræftede denne praksis, idet hun understregede, at Ægypten respekterer 1951-konventionen og ikke deporterer asylansøgere til Sudan.

UNHCR oplyste endelig, at evt. afviste ansøgere hos UNHCR har mulighed for at appellere afgørelsen skriftligt. Indtil appellen er afgjort, er man tillige sikret mod udsendelse. Klagesagen behandles i første omgang af en anden UNHCR-officer end den, der afgjorde sagen i første omgang. Accepteres klagen, vil sagen blive behandlet og afgjort af en tredje person i UNHCR.

Er man anerkendt som flygtning hos UNHCR, får man udstedt et UNHCR ID-kort, der er gyldigt i seks måneder. Cochetel forklarede imidlertid, at kortet løbende skal fornyes hvert halve år. Kortet stemples af det ægyptiske indenrigsministerium, der samtidig opbevarer en kopi af kortet. Denne ordning begyndte i januar 1998. Khashaba fremhævede denne ordning som et eksempel på det velfungerende samarbejde mellem de ægyptiske myndigheder og UNHCR. Cochetel oplyste, at ID-kortet respekteres af de ægyptiske myndigheder. Stoppes man på gaden, skal man blot fremvise sit ID-kort. Det fremgår af kortet, at man har opnået flygtningestatus og dermed har ret til at opholde sig i Ægypten. Dette bekræftedes af både Aziz Aly og Khashaba. Man er som anerkendt flygtning hos UNHCR 100 % sikret mod at blive udsendt til Sudan af de ægyptiske myndigheder.

1.3. Den sudanesiske ambassades pasudstedelsesprocedurer, herunder pasforlængelser

Colonel Sharif Hassan Nasr, Head of Immigration Department på den sudanesiske ambassade i Cairo, oplyste, at denne ambassade ligesom enkelte andre sudanesiske ambassader har en egentlig immigrationsafdeling. Dette skyldes især det store antal sudanesere, der opholder sig i Cairo. Ambassaden i Cairo har som følge heraf fuldmagt til at udstede nye pas. Normalt sker pasudstedelser alene i Khartoum, hvilket vil sige, at ansøgninger om pas ved ambassader uden et immigrationskontor altid skal forelægges og godkendes i Khartoum.

Ud over at udstede nye pas, der i øvrigt koster 285 £E og normalt udstedes i løbet af tre dage, kan ambassaden i Cairo også forlænge udløbne pas. For sudanesere, der opholder sig legalt i Ægypten, er det en forudsætning for opholdstilladelsen og dens eventuelle forlængelse, at de er i besiddelse af et gyldigt pas. En pasforlængelse sker altid for to år ad gangen, og foretages ved at passet stemples bagerst med et trekantet stempel. Af stemplet fremgår et nummer, der oplyser hvor i verden passet er blevet forlænget. Der er samtidig en underskrift oveni stemplet. Behandlingen af en ansøgning om forlængelse varer typisk tre dage og koster 48 £E.

På spørgsmålet om, hvorvidt SPLM/A-medlemmer, der opholder sig i Cairo vil kunne ansøge den sudanesiske ambassade om forlængelse af udløbne pas eller udstedelse af nye pas, erklærede Rashid Babiker, Spokesman, Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A), Cairo, at et medlem af SPLM/A aldrig ville kunne finde på at ansøge den sudanesiske ambassade i Cairo om noget sådant. Såfremt de sudanesiske myndigheder er vidende om eller mistænker ansøger for at være tilknyttet SPLM/A, ville vedkommende få sit pas inddraget, og under ingen omstændigheder ville personen få held til at få et erstatningspas eller en pasforlængelse. Babiker udelukkede således muligheden for, at et SPLM/A-medlem, der opholder sig i Europa som asylansøger, kan have fået forlænget sit pas eller fået udstedt et erstatningspas på Sudans ambassade i Cairo.

Dr. Hamuda Fathelrahman, Secretary General, Sudan Human Rights Organization (SHRO), bekræftede, at særlige forhold gør sig gældende for et medlem af SPLM/A. Det var derimod ikke Fathelrahmans opfattelse, at et almindeligt menigt medlem af Umma Party (UP) eller Democratic Unionist Party (DUP) vil løbe nogen risiko ved at søge om pasforlængelse. Han pegede på to grunde hertil: For det første bliver man ikke opfattet som en trussel på samme måde, som hvis man er medlem af SPLM/A, og for det andet må man forstå, at pasforlængelser udgør en vigtig indtægtskilde for ambassaden. Til sidstnævnte tilføjede Fathelrahman, at ambassaden primært er

selvfinansierende, og at hovedindtægten stammer fra afgifter betalt for pasudstedelser og pasforlængelser. Han tilføjede, at der er forholdsvis let at bestikke sig til en pasforlængelse på ambassaden. Beløbet varierer men kan være omkring 150 £E.

Hvorvidt ambassaden vil forlænge et pas eller ej afhænger helt af, om ansøger vurderes som et aktivt, profileret medlem eller som et almindeligt medlem af et oppositionsparti. Det vil i hver enkelt tilfælde afhænge af, hvor indgående kendskab ambassaden har til vedkommende. En stærkt profileret person vil slet ikke være i stand til at få forlænget sit pas heller ikke mod bestikkelse. I de tilfælde, hvor en person frygter de sudanesiske myndigheder, vil vedkommende søge hjælp hos en bekendt, der er i stand til at bestikke personalet på ambassaden. I nogle tilfælde kan man risikere, at ambassaden inddrager passet, beholder det i flere dage eller måske forlanger tjenester af ansøgeren. I sådanne tilfælde kan en person risikere at skulle betale mere end det officielle gebyr på 48 £E for en pasforlængelse, oplyste Fathelrahman.

Apiku vurderede, at det er umuligt for den sudanesiske ambassade at kende til alle sudaneres forhold eller identitet. Er man et relativt ukendt medlem af oppositionen, er det fuldt ud muligt at få udstedt eller forlænget sit pas. Det er hans opfattelse, at den sudanesiske ambassade ikke interesserer sig for de almindelige menige medlemmer af de sudanesiske oppositionspartier, der formentlig ikke anses som en egentlig trussel mod styret. De sudanesiske myndigheder er alene interesseret i profilerede medlemmer.

Samtidig pegede Apiku ligeledes på, at ambassaden ganske enkelt har brug for indtægten fra pasforlængelserne. Det var hans opfattelse, at hvis man har et problem med de sudanesiske myndigheder, vil man ikke få forlænget sit pas, idet ambassaden selvfølgelig står i kontakt med Khartoum. Mange sudanese tør af denne grund ikke gå til ambassaden i dag. Han oplyste, at for mellem tre og fire år siden havde den sudanesiske ambassade i Cairo alvorlige økonomiske problemer, og man forhøjede derfor prisen på pas og forlængelser, samtidig med at man slækkede på udstedelsesproceduren. Dengang kunne alle få pas og pasfornyelser uden problemer, blot de betalte prisen.

Vincent Cochetel og hans kolleger i UNHCR oplyste, at mange medlemmer af oppositionspartierne i Cairo får forlænget deres pas på den sudanesiske ambassade i Cairo uden problemer, men det er ikke afgørende for UNHCRs bedømmelse af, hvorvidt en person har et beskyttelsesbehov eller ej, om et pas er blevet udstedt eller forlænget på Sudans ambassade i Cairo.

Yvette S. Daoud, Second Secretary, Royal Netherlands Embassy, Cairo, oplyste, at alle sudanese kan få deres pas forlænget på Sudans ambassade uden problemer, dette gælder også for mere profilerede medlemmer af oppositionen. Hvorvidt man opnår en pasforlængelse eller ej bygger dog på et skøn hos den sudanesiske ambassade, men generelt er det ikke et problem. Daoud tilføjede, at de sudanesiske myndigheder heller ikke bebrejder en person, at vedkommende eventuelt har søgt asyl i udlandet.

Kamal Ahmed Fadol, President, Umma Party (UP) i Cairo, oplyste, at sudanesiske statsborgere der opholder sig i udlandet, og som har mistet pas, eller som er i besiddelse af et udløbet pas, normalt ikke vil få fornyet eller forlænget deres pas på en sudanesiske ambassade. Som regel vil ambassaden mistænke en sådan person for at være politisk aktiv i udlandet og afvise at forlænge eller udstede et

pas. Han tilføjede, at en sudanesisk statsborger i udlandet, som er et kendt medlem af et oppositionsparti, ikke vil tage den risiko, det er at henvende sig til en sudanesisk ambassade i udlandet. Der er stor risiko for, at såfremt en sådan person gør dette, vil vedkommende få sit pas inddraget af ambassaden.

Fadol forklarede videre, at personer, der har meldt sig ind i et sudanesisk oppositionsparti i udlandet eller som er tilknyttet et studentermiljø i udlandet, er i risiko for, at myndighederne i Sudan er vidende om dette. Er dette tilfældet, er der stor mulighed for, at ambassaden vil afvise at forny eller forlænge et pas. Dette var således tilfældet, da et antal studenter fra Sudan tidligere forsøgte at få udstedt pas på ambassaden i Cairo. Han forklarede, at de sudanesiske myndigheder har agenter, der infiltrerer det sudanesiske politiske miljø i Cairo, og som rapporterer til Sudans ambassade.

Fadol kendte dog til eksempler på, at personer har fået udstedt et erstatningspas på ambassaden i Cairo. I disse tilfælde har pasansøgeren fremlagt en attest fra det ægyptiske politi om, at passet er meldt bortkommet. Han tilføjede, at det er muligt at bestikke sig til en sådan attest hos politiet i Cairo.

Colonel Nasr fra Sudans ambassade i Cairo oplyste, at enhver sudanesisk statsborger er berettiget til at få udstedt et pas eller få sit pas forlænget. Han tilføjede, at udenlandske statsborgere, der har opholdt sig længere end ti år i Sudan, kan ansøge om naturalisation, dvs. statsborgerskab. Ifølge loven er sudanese, der er født af sudanesiske forældre og som opholder sig i Ægypten, sudanesiske statsborgere, og de vil ligesom alle andre sudanesiske statsborgere kunne få udstedt pas. Han tilføjede, at der ikke skeles til en persons politiske tilhørsforhold i forbindelse med en pasudstedelse eller en pasforlængelse.

Nasr forklarede, at man til brug for identifikationen af en ansøger benytter sig af forskellige, supplerende metoder. Han erklærede således, at han med mange års erfaring i at identificere en person som sudanese – efter en kort samtale med vedkommende – vil kunne bedømme, hvorvidt denne er sudanese eller ej. Han tilføjede, at ambassaden har opbygget et indgående kendskab til at afklare ansøgers etniske tilhørsforhold og de forskellige dialekter i Sudan. En ansøger skal kunne identificere sig som sudanesisk statsborger, dvs. han skal kunne fremlægge en fødselsattest eller et såkaldt nationalitetsbevis. Er ansøger ikke i stand til dette, skal vedkommende på anden måde kunne bevise sin identitet f.eks. ved at fremlægge dokumentation for at vedkommendes fader er sudanesisk statsborger. Dette kan ske ved, at ansøger fremlægger faderens identitetspapirer, som er attesteret af mindst to personer fra faderens slægtskabslinje. Samtidig skal ansøger sværge, at han er den person, han udgiver sig for. Er alt dette ikke muligt, kan ansøger alternativt forsøge at bevise sin identitet ved at sandsynliggøre, at han har familiemæssige rødder i Sudan, der stammer fra før 1924.

Nasr forklarede videre, at i de tilfælde, hvor en person tilhører en befolkningsgruppe, som lever i såvel Sudan som i et naboland, vil myndighederne kontakte den lokale administration eller de lokale stammeledere, der altid vil kunne hjælpe til med at identificere en sådan person som enten sudanesiske eller udenlandsk statsborger.

Er ambassaden i tvivl om en ansøgers rette identitet, vil den enten anmode ansøger om at rejse til Khartoum og skaffe de nødvendige beviser, eller forelægge ansøgningen for de rette myndigheder i

Khartoum for videre kontrol. Her vil man iværksætte en nærmere undersøgelse af ansøgers identitet ved at kontakte ansøgers fødeby. Nogle byer har et register, hvor man kan finde ansøger, mens man i andre tilfælde vil kræve, at mere fremtrædende personer i byen bevidner ansøgers identitet.

Adspurgt om man i Sudan har et centralt folkeregister forklarede Nasr, at et sådant er under opbygning. Dette er endnu ikke helt operationelt og fungerer kun manuelt. Registret er baseret på, at ethvert pas er forsynet med et nummer under pasindehaverens foto, der svarer til et tilsvarende nummer i registret.

Adspurgt om man på ambassaden har oplevet, at der er blevet udstedt falske pas erklærede Nasr, at man ikke har kendskab til noget sådant, men at man er bekendt med, at pas efterfølgende er blevet forfalsket. Der har i disse tilfælde typisk været tale om udskiftning af foto. Det var imidlertid Nasrs opfattelse, at en person med et falsk pas ikke ville turde henvende sig på ambassaden og søge om forlængelse, da dette ville blive opdaget med det samme.

Nasr tilføjede, at ambassaden i et vist omfang samarbejder med de ægyptiske myndigheder i Cairo Lufthavn. Det sker i de situationer, hvor en person i lufthavnen hævder at være sudanese, men ikke er i stand til at legitimere sig. Ambassaden har i flere sådanne tilfælde hjulpet myndighederne i lufthavnen.

Afslutningsvis kunne Nasr oplyse, at ambassaden månedligt foretager indberetninger til Khartoum om forlængelser, udstedelser af visum, nye pas m.m.

1.4. Levevilkår for sudanesiske statsborgere og flygtninge i Ægypten

Ambassador Mona Kashaba, Department of Refugee Affairs, Ministry of Foreign Affairs, understregede, at der er stærke historiske bånd mellem Ægypten og Sudan, og at man føler sig stærkt knyttet til hinanden. Sudans særlige geopolitiske placering spiller også en stor rolle. Ægypten ønsker en udvikling mod fred i Sudan, hvilket blandt andet illustreres af de initiativer, Ægypten har taget sammen med andre lande i regionen, herunder Libyen. Ægypten bestræber sig på at behandle alle sudanese godt. Adspurgt om, hvordan man skal betegne situationen for de sudanese, der ikke anerkendes som flygtninge hos UNHCR, svarede Kashaba, at de får deres opholdstilladelse forlænget efter ansøgning.

Cochetel oplyste, at leveforholdene for sudanese i Ægypten generelt ikke kan betegnes som gode. Størstedelen af sudanese i Ægypten lever under dårlige forhold, om end ikke under forhold, der kan betegnes som umenneskelige. Det sudanesiske samfund i Ægypten er velfungerende og blev betegnet som stærkt. Cochetel tilføjede, at der også er mange fattige ægyptiske statsborgere, og at sudanese i princippet ikke lever dårligere end disse. Cochetel ville ikke betegne forholdet mellem ægyptere og sudanese som præget af racisme, men der er eksempler på chikane. Især de kristne sudanese kan være særligt udsatte for chikane, der er endog visse eksempler på racisme mod disse. Han understregede dog, at kristne sudanese ikke har mere vanskeligt ved at skaffe sig et arbejde end andre sudanese. Generelt vurderede Cochetel, at der ikke er specielle, alvorlige problemer for sydsudanese i Ægypten.

Adspurgt om, hvilke rettigheder man har som anerkendt flygtning i Ægypten, oplyste Cochetel, at man har lov til at gifte sig, deltage i politisk arbejde, inklusive oppositionspartier og

oprørsbevægelser, adgang til lægebehandling, adgang til uddannelse i begrænset omfang, og i det hele taget nyder en såkaldt "*legal protection*", men i øvrigt ikke har lov til at tage et almindeligt arbejde. Sidstnævnte er imidlertid et spørgsmål, man debatterer for øjeblikket.

Khasaba forklarede hertil, at man ikke kan tilbyde flygtninge et arbejde som følge af Ægyptens betydelige arbejdsløshed. UNHCR oplyste imidlertid, at man er bekendt med, at mange finder et såkaldt "*informal work*". Et forhold, der i vid udstrækning tolereres af de ægyptiske myndigheder. Det forhold, at sudanesiske flygtninge ikke får arbejdstilladelse i Ægypten, betyder, ifølge Cochetel, at de udsættes for en vis udbytning på arbejdsmarkedet, idet de ofte arbejder for en mindre løn end ægyptiske statsborgere gør. Det blev igen understreget, at alle sudanesere, også de som ikke har et legalt ophold i Ægypten, tolereres af de ægyptiske myndigheder.

Det blev på et efterfølgende møde med UNHCR tilføjet, at der blandt sudanesere er en kulturelt betinget tradition for at hjælpe hinanden. Endvidere udviser de ægyptiske myndigheder en stor tolerance overfor sudaneserne. Det ændrer imidlertid ikke på, at de fleste sudanesere er henvist til at finde uautoriseret arbejde, ligesom leveomkostningerne for sudanesere generelt er høje. Typisk vil ægyptiske udlejere udnytte situationen og forlange en højere husleje af sudanesere end af ægyptere.

Abdon Agaw Jok Nhial, Vice President, Sudan Human Rights Organization (SHRO)/Representative of Union of Sudan African Parties in the National Democratic Alliance (NDA), NDA-Executive Office, Cairo, vurderede, at de fleste sudanesere i Cairo lever under "miserable forhold". Mange bor illegalt, idet de er indrejst efter at "non-visum politikken" blev afskaffet i 1995. Når deres visum er udløbet, har de ingen opholdstilladelse og kan i princippet blive udsendt til Sudan. Mange har udløbne pas, men deres ophold tolereres dog af de ægyptiske myndigheder. De har ingen rettigheder, de lever fattigt, enkelte har end ikke tag over hovedet, men alle håber at blive registreret hos UNHCR som flygtninge. Nhial tilføjede, at Ægypten har forståelse for problemerne i Sudan.

Det er vanskeligt for sudaneserne at finde arbejde i Cairo. Mange ægyptiske arbejdsgivere føler sig presset til at udelukke sudaneserne fra beskæftigelse, idet jalousi fra visse ægypteres side forekommer. Mange finder derfor kun midlertidige småjobs som f.eks. hushjælp, eller lever af penge fra slægtninge. Mange sudanesere fra Nordsudan, der opholder i Cairo, har slægtninge, der arbejder i Golflandene.

Nhial oplyste, at der i Cairo findes flere katolske kirker f.eks. Sakakini kirken, også kaldet Sacred Hearts Church, samt All Saints Church og St. Andrews Church, som hjælper og beskytter flygtninge fra det sydlige Sudan eller internt fordrevne, der er rejst fra IDP-lejrene i Khartoum-området til Cairo.

Stort set alle sudanesiske kilder i Cairo gav udtryk for, at i og med ikke alle opnår flygtningestatus hos UNHCR i Cairo eller får en forlængelse af opholdstilladelsen, forsøger de sudanesiske oppositionsgrupper i Cairo at hjælpe deres medlemmer så godt, de kan. Det sker bl.a. ved at udstede anbefalingsbreve, jvf. nedenfor (afsnit 2). Man er fra oppositionens side optaget af at hjælpe sine medlemmer og forsøger at intervenere, hvis et medlem af en eller anden grund er blevet tilbageholdt af de ægyptiske myndigheder.

2. Politiske eksilorganisationer i Cairo, udstedelse af medlemskort og anbefalingsbreve

Samtlige større oppositionspartier og bevægelser, herunder Umma Party (UP), Democratic Unionist Party (DUP), Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A), National Democratic Alliance (NDA) er repræsenteret i Cairo.

I erkendelse af, at forholdene kan være svære for de sudanese, der stort set dagligt ankommer til Cairo, udsteder flere sudanesiske oppositionsgrupper og -partier såkaldte "to whom it may concern-breve", der reelt er anbefalingsbreve, til sine medlemmer. Tanken er på én gang at udstyre den enkelte med et bevis på sit medlemskab, samtidig med at brevet skal fungere som opfordring til at yde personen bistand. Anbefalingsbrevene fungerer som "hjælpebreve", der udtrykker en bestemt bevægelses opfattelse af den pågældende persons situation.

Farouk Abou Eissa, General Secretary, Arab Lawyers Union (ALU) og First Deputy to Secretary General, National Democratic Alliance (NDA), oplyste, at han løbende konsulteres af sudanesiske statsborgere, der er ankommet til Cairo. Såfremt han finder en beretning troværdig udarbejder NDA-kontoret i Cairo et anbefalingsbrev, som den pågældende familie eller person kan overbringe til UNHCR eller andre med henblik på at opnå status som UNHCR-flygtning eller opnå beskyttelse i øvrigt i udlandet. Eissa understregede, at disse familier og personer interviewes meget nøje for at forhindre, at eventuelle NIF-sympatisører eller andre med tilknytning til styret i Khartoum får støtte fra eller infiltrerer hans kontor. Det blev endvidere understreget, at det kun er Eissa selv, der underskriver disse anbefalingsbreve. Der blev fremlagt et standardeksempel på et sådant anbefalingsbrev, underskrevet af Farouk Abu Eissa. Brevet vedlægges som bilag 2.

Eissa tilføjede, at såfremt den pågældende person er advokat, vil han tillige udarbejde et lignende anbefalingsbrev/identitetspapir på vegne af ALU. Han understregede, at siden militærkuppet i Sudan i juni 1989 har ALU ophørt med at indmelde nye medlemmer. Dette er en garanti for, at der ikke udstedes anbefalingsbreve/identitetspapirer til personer, der evt. kan være agenter for styret i Khartoum eller som evt. har medvirket til krænkelser af menneskerettighederne under det nuværende styre.

SPLM/As kontor i Cairo er et regionalt Mellemøsten-kontor kaldet Middle East Chapter. SPLM/As hovedkontor ligger i Nairobi, Kenya. SPLM/A i Cairo udfører en aktiv informationsvirksomhed i det sudanesiske samfund i byen bl.a. for at rekruttere nye medlemmer. Babiker oplyste, at man gennem møder og lignende forsøger at udbrede kendskabet til bevægelsen og på samme tid hverve nye medlemmer. F.eks. har man afholdt flere offentlige møder bl.a. på Cairo Universitet, ligesom man i forbindelse med konferencer har gennemført sociale arrangementer. Endelig tilbyder man sine medlemmer kurser i politik, sikkerhed, administration, information m.m. Babiker kunne oplyse, at man har mellem 1.000 og 1.500 medlemmer i Cairo.

Enhver sudanesiske statsborger kan melde sig ind i SPLM/A. Babiker understregede i den forbindelse, at det er vigtigt at forstå SPLM/A som en politisk bevægelse snarere end et egentligt politisk parti. SPLM/A kæmper for at afskaffe NIF-regimet i Khartoum og at indføre en ny samfundsmodel, hvor man efter en overgangsperiode på fire år vil overlade til det sudanesiske folk, gennem demokratiske valg at bestemme, om Sudan skal deles. Det afgørende for et medlemskab af

SPLM/A er derfor, om man kan tilslutte sig denne politiske målsætning om et 'New Sudan', hvor man tager hensyn til landets befolkningssammensætning. Her og nu fører man en forhandlingspolitik med regimet i håb om, at det vil medvirke til at skabe et egentlig politisk miljø. Babiker forklarede, at SPLM/A har plads til alle uanset etnisk oprindelse eller tro. Man har således både kristne og muslimer som medlemmer. Hovedparten af medlemmerne kommer fra de tre provinser, East og West Equatoria samt Bahr El Ghazal i Sydsudan, men bevægelsen har også medlemmer fra Nuba Mountains og Blue Nile Province samt i et vist omfang fra Darfur. Babiker illustrerede SPLM/A's holdning om et ligeværdigt menneskesyn ved at nævne forholdet til den muslimske organisation New Sudan Islamic Council, der varetager muslimske interesser i Sydsudan. Denne organisation opererer i SPLM/A kontrollerede områder, uden at dens tilstedeværelse generer SPLM/A.

Babiker oplyste, at i forbindelse med alle ansøgninger om medlemskab checkes de nye medlemmer for at sikre sig mod infiltrering af bevægelsen. Man har opbygget et system, hvorefter man alene kan blive medlem, såfremt man anbefales af to kendte nuværende medlemmer. Det er samtidig et krav, at man giver personligt møde på kontoret, hvor man udover at identificere sig, skal udfylde et skema samt gennemgå et interview med personer fra bevægelsen.

Et medlemskab af SPLM/A koster 50 £E. Ved senere forlængelse af medlemskabet betaler man 10 £E. Et medlemskab er gyldigt for to år, hvorefter det skal fornyes. Ved fornyelse af medlemskabet skal man på ny rette personlig henvendelse til SPLM/As kontor, men er man f.eks. udrejst, kan man forny sit medlemskab ved et af bevægelsens kontorer i udlandet. Undlader man at forny sit medlemskab, vedbliver man med at stå registreret hos bevægelsen. Alle medlemmer bliver registreret med et nummer, der samtidig fremgår af medlemskortet. Nummeret er tillige udtryk for vedkommendes rang i bevægelsen. I forbindelse med indmeldelsen udstyres det nye medlem med et medlemskort, hvoraf fremgår personlige data, udstedelses- og udløbsdato, ligesom der er et foto af medlemmet. Tidligere har man manuelt påsat et foto, men i dag er man gået over til at indscanne billedet på kortet, se bilag 3.

Adspurgt om et medlemskab af SPLM/A i sig selv kan yde beskyttelse imod indgreb fra de ægyptiske myndigheders side, svarede Babiker, at man i bevægelsen gør alt for at hjælpe medlemmerne. Derfor udsteder man desuden også certifikater og såkaldte "to whom it may concern"-breve, der udover at verificere den pågældendes identitet og medlemskab af SPLM/A udtrykker en henstilling om, at personen ydes den nødvendige hjælp uanset opholdssted, se bilag 4. Disse breve kan medvirke til, at man f.eks. under en tilbageholdelse får mulighed for at ringe til familie eller venner. Babiker understregede i den forbindelse, at det ægyptiske politi fungerer "tilfældigt", og at man ofte må betale sig til en sådan ydelse. Alle bevægelsens medlemmer er instrueret om at forsøge at få kontakt til SPLM/A i tilfælde af problemer med myndighederne. I de tilfælde, hvor SPLM/A får underretning om en tilbageholdelse, forsøger man at intervenere og få personen løsladt. Det lykkes i flere tilfælde. Som en konsekvens heraf understreger man altid over for nye medlemmer, at de bør kontakte UNHCR i Cairo med henblik på at blive registreret som flygtninge, idet en flygtningestatus hos UNHCR altid respekteres af de ægyptiske myndigheder.

Fadol oplyste, at Umma Party (UP) har sit politiske bagland i det vestlige Sudan. (UP er et parti med oprindelse i den religiøse *Ansar*-bevægelse). Tilslutningen til partiet er især stor blandt etniske

fur-, nuba- og arab-befolkninger, men man har også støtter andre steder i Sudan. Hvorvidt en person kan anses som medlem af UP eller ej er etnisk relateret, idet stemmeafgivelsen i Sudan ofte er betinget af ens etniske tilhørsforhold. Derfor beskrev Fadol medlemmer af bl.a. fur-befolkningen som medlemmer af UP. UPs kontor i Cairo registrerer af samme grund ikke personer som medlemmer af partiet i gængs forstand, dette er åbent for alle og der sker heller ikke nogen form for kontrol af kommende "medlemmer". Fadol forklarede videre, at UP ikke rekrutterer "medlemmer" i Cairo, men det er muligt at blive "medlem", hvilket dog kun sker meget sjældent. Han tilføjede, at der også findes såkaldte "affiliated persons", der sympatiserer med UP. Dette kan f.eks. være fagforeningsfolk, kommunister, DUP-medlemmer eller andre, der blot sympatiserer med den tidligere premierminister og nuværende leder af UP, Sadiq Al Mahdi. Fadol gjorde endelig opmærksom på, at Sadiq Al Mahdi har været fængslet gentagne gange i perioden 1989-94. Han forklarede, at NIF-lederen Hassan Al Turabi er gift med Sadiq Al Mahdis søster. Derfor søgte Al Turabi at få Al Mahdi til at indgå i en alliance med sig. Dette blev afvist af Sadiq Al Mahdi.

UP udstedte alene medlemskort til UP-medlemmer i en periode op til slutningen af 1998, og disse kort er alle underskrevet af UP-medlemmet Osama Hassan Adem Mohammed. UP har ikke kopier af disse medlemskort. Siden efteråret 1998 har UP i Cairo kun udstedt i alt fem medlemskort, der alle findes i kopi på kontoret i Cairo.

Fadol oplyste, at UP fortsat udsteder anbefalingsbreve til såkaldte "medlemmer", se bilag 5. UP modtager således løbende henvendelser fra personer, der ønsker dokumentation for deres "medlemskab" af partiet. Dette sker som oftest fordi personen har været hos UNHCR, der har anmodet vedkommende om at dokumentere sit medlemskab. Kontoret får ikke daglige henvendelser. Der kan gå uger mellem henvendelserne, men i gennemsnit udsteder man et anbefalingsbrev om dagen.

Fadol understregede, at man forud for en eventuel udstedelse af et anbefalingsbrev går meget grundigt til værks for at sikre, at den person, som brevet udstedes til, er identificeret. Således skal vedkommende udfylde en formular, lade sig interviewe af en komite bestående af fem personer, ligesom man indhenter oplysninger om den pågældende hos dennes etniske gruppe i Cairo. Adspurgt om man har kendskab til falske anbefalingsbreve, oplyste Fadol, at han er bekendt med, at dette er sket. På et tidspunkt havde personer i kontoret solgt stempler til udenforstående.

Fadol oplyste i øvrigt, at idet hans kontor ikke har haft en fungerende computer i de sidste to år, er det sket, at disse anbefalingsbreve er blevet udleveret i blanco til personer, der så er blevet bedt om selv at udfylde brevet med relevant tekst. Herefter er brevene blevet underskrevet af Fadol selv.

Fadol forklarede, at hvis en person med tilknytning til UP bliver tilbageholdt af myndighederne i Ægypten som følge af manglende opholdstilladelse, vil UP som regel blive kontaktet af politiet, bekendte eller familie til den pågældende. Herefter tager UP initiativ til at få vedkommende løsladt. Dette lykkes i de fleste tilfælde, men Fadol kunne dog henvise til et tilfælde omkring november 1999, hvor en person alligevel blev udsendt.

Apiku, Middle East Times, oplyste i øvrigt, at da UNHCR i 1993 startede sine programmer i Cairo, steg medlemstallene i de sudanesiske oppositionspartier i Cairo. Mange sudanesiske i Cairo havde indtil dette tidspunkt end ikke hørt om bevægelsernes tilstedeværelse eller vist dem nogen interesse.

Partierne bød selvfølgelig de mange nye medlemmer velkommen, der samtidig betød flere penge i partikassen. Det var hans opfattelse, at mange meldte sig ind og fortsat melder sig ind, uden at de dermed påtager sig opgaver i partierne.

Cochetel kunne oplyse, at UNHCR ikke tillægger medlemskab af sudanesiske oppositionspartier i Cairo afgørende betydning ved behandlingen af asylansøgninger. Det er UNHCRs opfattelse, at en del personer har meldt sig ind i partierne i Cairo, men i øvrigt ikke deltager aktivt i partiarbejdet. Imidlertid vurderer UNHCR, at der godt kan være tale om et beskyttelsesbehov, selv om en person først efter indrejsen i Ægypten har indmeldt sig i et oppositionsparti. Et vigtigt moment i den forbindelse er, hvorvidt en sådan person er i stand til på overbevisende måde at forklare om sit partipolitiske engagement mv. Af betydning for UNHCRs vurdering vil være det enkelte medlems profilering og aktivitetsniveau. I en del sager har de pågældende personer imidlertid ikke kunnet sandsynliggøre deres angivelige aktiviteter.

I de tilfælde, hvor en ansøger fremlægger dokumentation for sine aktiviteter for et oppositionsparti, foretager UNHCR en samlet vurdering af ansøgers asylmotiver og alle momenter i sagen i øvrigt. Dette betyder bl.a., at sammenhængen eller konsistensen i ansøgers forklaring tillægges betydning, ligesom kendskabet til forholdene i hjemlandet naturligvis spiller ind. Alle asylsager afgøres på en "case to case basis", hvor det såkaldte princip "benefit of the doubt" ofte finder anvendelse.

3. Sudanesiske statsborgeres mulighed for at genindrejse og opholde sig i Ægypten

Cochetel oplyste, at en UNHCR-registreret flygtning vil kunne udrejse og genindrejse i Ægypten. UNHCR har en elektronisk database, hvor man gennem de seneste fem år har registreret samtlige ansøgere hos UNHCR. Ansøgninger, der er mere end fem år gamle, er registreret manuelt. Der er ikke registreret fingeraftryk i denne database, men alle relevante dokumenter i den enkeltes asylsag er indscannet i databasen. Det er således muligt at undersøge, hvorvidt en asylansøger i udlandet har været registreret hos UNHCR i Cairo. Det blev oplyst, at der ikke er eksempler på, at de ægyptiske myndigheder har afvist at lade en UNHCR-registreret flygtning genindrejse i Ægypten. Det er dog et krav, at det ægyptiske Department of Refugee Affairs under Ministry of Foreign Affairs på forhånd kontaktes om en evt. forstående udsendelse til Ægypten. Cochetel understregede, at det er forholdsvis uproblematisk for en registreret flygtning at genindrejse. Han tilføjede, at for de sudanese, som ikke er registreret hos UNHCR, er genindrejse vanskeligt og kan alene finde sted på individuel basis.

Ambassador Mona Khashaba, Department of Refugee Affairs, Ministry of Foreign Affairs, oplyste, at en sudanesiske statsborger, der tidligere har opholdt sig i Ægypten, men som ikke har fået opholdstilladelse i Danmark, alene kan udsendes til Ægypten efter aftale med de relevante myndigheder i Ægypten. Det er i den forbindelse afgørende, at myndighederne oplyses om, hvorfor vedkommende ikke fik opholdstilladelse i Danmark. Sådanne sager vil blive behandlet fra sag til sag.

Aziz Aly, Head of Immigration, Ministry of Interior, Cairo, forklarede, at spørgsmålet om, hvorvidt en sudanesiske statsborger, der tidligere har opholdt sig i Ægypten, men som har fået afslag på en

ansøgning om asyl i Danmark, vil tillades indrejse i Ægypten, er op til det ægyptiske udenrigsministeriums flygtningekontor, Department of Refugee Affairs.

Khashaba understregede, at som medunderskriver af 1951-konventionen respekterer Ægypten "non-refoulement" princippet i praksis, og derfor deporterer man ikke sudanese til Sudan. Hvis man er anerkendt flygtning hos UNHCR, vil de ægyptiske myndigheder til enhver tid respektere denne status og aldrig udsende en person til sit hjemland. Hun gjorde det dog klart, at hun håbede, at sudanese engang ville blive i stand til frivilligt at rejse tilbage til Sudan. Hun udtrykte en vis optimisme angående udviklingen i Sudan. Hun oplyste endelig, at UNHCR gør sig visse overvejelser vedrørende frivillig repatriering til Sudan.

Aziz Aly oplyste ligeledes, at man ikke udsender anerkendte flygtninge til Sudan. Cochetel oplyste, at de ægyptiske myndigheder, ham bekendt, ikke har foretaget en udsendelse de seneste fem år.

Khashaba understregede, at selv sudanesiske statsborgere uden en gyldig opholdstilladelse i Ægypten ikke risikerer at blive udsendt til Sudan. Men såfremt en sådan person pågribes af politiet vil det kontakte Department of Refugee Affairs, som derefter forhører sig hos UNHCR om, hvorvidt vedkommende bør have asyl. Selv i de tilfælde, hvor UNHCR ikke anser at vedkommende har behov for beskyttelse, vil de ægyptiske myndigheder ikke udsende personen til Sudan. Hun oplyste, at Ægypten ikke siden 1995 har deporteret nogen sudanese til hjemlandet. Selv ikke såkaldte uønskede personer fra Sudan er blevet deporteret. Dette har alene fundet sted til et såkaldt sikkert 3. land efter de berørte personers eget valg.

UNHCR oplyste, at der ikke er eksempler på udsendelser af asylansøgere, der er blevet registreret og som afventer at blive interviewet. Der er heller ikke eksempler på udsendelser i fasen fra interview og til den endelige afgørelse foreligger. UNHCR informerer i øvrigt ikke de ægyptiske myndigheder om afgørelser i form af afslag. Det kan forekomme, at de ægyptiske myndigheder tilbageholder en asylansøger som følge af manglende opholdstilladelse, men i de fleste tilfælde kontakter politiet selv UNHCR og personen løslades. UNHCR oplyste videre, at der er eksempler på, at personer, der har boet illegalt i Cairo igennem længere tid, under en tilbageholdelse anmoder om en samtale med UNHCR. Det var UNHCRs opfattelse, at en sådan forespørgsel altid blev imødekommet af de ægyptiske myndigheder.

Fadol, UP, afviste, at en tilbageholdt person, der anmoder om at kunne kontakte UNHCR, bliver imødekommet af politiet. Skulle en sådan person alligevel få tilladelse til at kontakte UNHCR, vurderede Fadol, at UNHCR ikke ville reagere herpå. Det var Fadols opfattelse, at UNHCR ikke har ressourcer og beredskab til at foretage sig noget i en sådan anledning. I stedet vil en sådan person typisk løskøbe sig ved at betale et beløb til politiet, f.eks. i størrelsesordenen 10 £E.

Aziz Aly oplyste, at personer, der konstateres at opholde sig illegalt i Ægypten bliver udsat for en nærmere undersøgelse om deres forhold, og dette danner grundlag for en vurdering af, hvorvidt vedkommende eventuelt skal have en opholdstilladelse. Dette sker i et samarbejde mellem Investigation Department, Ministry of Interior og UNHCR. Aziz Aly kunne i den forbindelse ikke udelukke, at selv en sudanesiske statsborger kan risikere at få afslag på sin ansøgning om asyl og derfor blive udsendt til Sudan.

Det var Babikers opfattelse, at de ægyptiske myndigheder som udgangspunkt ikke udsender SPLM/A-medlemmer til Sudan som følge af en manglende opholdstilladelse. Kun i et enkelt tilfælde er et medlem tidligere blevet udvist til Sudan, på trods af bevægelsens forsøg på at hindre dette. Som følge heraf vejleder man altid de nye medlemmer i, at de bør kontakte UNHCR i Cairo med henblik på at blive registreret som flygtninge, idet en anerkendelse som flygtning hos UNHCR er den eneste reelle beskyttelse imod udsendelse. De ægyptiske myndigheder vil altid respektere dette.

Nhial betegnede risikoen for at blive udsendt som følge af illegalt ophold som minimal. Han kendte kun til en håndfuld eksempler på, at dette har fundet sted. Han antog, at der opholder sig mellem en halv og én million sudanese i Ægypten, men de fleste af disse har ikke nogen lovlig opholdstilladelse. Han vurderede dog, at det ikke er et problem, så længe disse personer ikke forlader landet. Gør de derimod det, vil de ikke få tilladelse til at genindrejse i Ægypten, idet disse personer ikke har en gyldig opholdstilladelse. I visse tilfælde fungerer opholdstilladelsen tillige som et genindrejsevisum. Hvorvidt en ægyptisk opholdstilladelse giver mulighed for genindrejse fremgår af oplysninger i den pågældendes sudanesiske pas. Nhial tilføjede, at sudanesiske oppositionsledere, der er flygtet til Ægypten, alle har et legalt opholdsgrundlag i Ægypten. Disse kan problemfrit udrejse og genindrejse i Ægypten.

Eissa oplyste, at tilbagesendelser til Sudan sker, men at såfremt myndighederne antager, at man er medlem af et oppositionsparti eller blot tilknyttet et sådant, så vil man ikke risikere at blive udsendt. Det er bl.a. derfor, man udsteder certifikater kaldet "to whom it may concern"-breve og endda særlige kort til sudanesiske advokater, da disse dokumenter medvirker til, at man ikke udsendes.

Eissa oplyste, at de ægyptiske myndigheder alene deporterer sudanesiske statsborgere til Sudan, som er mistænkt for at være spioner eller som foretager sig lignende aktiviteter på vegne af den sudanesiske regering. Han tilføjede, at NDA har et godt samarbejde med de ægyptiske myndigheder.

Apiku forklarede, at det politiske forhold mellem Ægypten og Sudan påvirker Ægyptens holdning til sudanese i landet. I perioder, hvor forholdet mellem de to lande er positivt, er der risiko for, at politisk oppositionelle tvinges til at forlade Ægypten. Han kunne således oplyse, at sidste år blev to fremtrædende ledere i NDA tvunget til at forlade Ægypten. De to var henholdsvis Fahti, leder af oprørsgruppen Legitimate Command, som hovedsagelig består af soldater fra tidligere premierminister Sadiq Al-Mahdis Sudan Armed Forces, og Abdel Aziz Khalid, leder af oprørsbevægelsen Sudan Alliance Forces (SAF). Til trods for at de begge har familie i Cairo og selv boede i byen, fastholdt de ægyptiske myndigheder, at de skulle forlade landet. NDA's oprørere i det østlige Sudan havde tidligere på året sprængt en olieledning i luften og Fahti påtog sig ansvaret for selve aktionen, mens Khalid offentligt støttede den. Styret i Khartoum krævede derfor de to personer udleveret. Dette bragte Ægypten i et vanskeligt dilemma, da forholdet mellem de to lande var godt, og Ægypten samtidig også havde et godt forhold til NDA. Ægypten løste problemet ved at anmode de to oprørere om "frivilligt og hemmeligt" at tage til Eritrea, hvor NDA har sit hovedkontor. De to personer opholder sig nu i Eritrea.

Apiku gjorde dog opmærksom på, at også i perioder hvor forholdet mellem Ægypten og Sudan kan betegnes som dårligt, er der risiko for, at sudanesiske statsborgere tvinges til at forlade Ægypten. Således fandt der flere deportationer sted i 1995 og i 1997 men kun ganske få i 1998. Siden maj 1999 har forholdet mellem de to lande dog været positivt.

Babiker bekræftede, at det politiske forhold mellem Ægypten og Sudan kan have indvirkning på forholdet mellem de ægyptiske myndigheder og sudanerne i Ægypten.

Daoud oplyste, at Ægypten ikke er velvillige til at tage imod afviste sudanesiske asylansøgere fra Europa. Hun understregede, at der ikke er nylige erfaringer med returnering af afviste sudanesiske asylansøgere fra Holland til Ægypten. Hun tilføjede, at såfremt Ægypten accepterer at modtage afviste sudanesiske asylansøgere fra Danmark, er der næppe nogen risiko for, at disse ville blive sendt videre til Sudan.

B. Khartoum, Sudan

1. Indrejseforhold i Sudan

1.1. Dekret nr. 4/B/307 vedr. sudaneres indrejse i Sudan

I forbindelse med Udlændingestyrelsens undersøgelse af eksistensen og anvendelsen af et angiveligt sudanesiske dekret kaldet 4/B/307 vedrørende indrejseforhold i Sudan for sudanesiske statsborgere har den hollandske ambassade i Cairo skriftligt oplyst til den danske ambassade samme sted, at der ikke findes noget dekret, lov eller regulativ kaldet 4/B/307. Dette fremgår af brev dateret 13. januar 2000, se bilag 6 og 7. Af dette brev fremgår yderligere, at sudanesiske statsborgere, som har været udrejst af hjemlandet i mere end et år, ikke skal rapportere til Sudans sikkerhedstjeneste, politi eller anden undersøgelsesmyndighed for afhøring om sine forhold. Derimod skal personer, der har været udrejst i mere end et år melde sig til skattemyndighederne i Sudan ved hjemkomsten. Dette skyldes, at sudanesiske statsborgere i udlandet har pligt til at betale skat til Sudan under udlandsopholdet. Denne skat skal betales i udenlandsk valuta. Unddrager en person sig dette, gør vedkommende sig skyldig i skatteunddragelse og vil ikke få udstedt et udrejsevisum, såfremt vedkommende atter ønsker at udrejse af Sudan.

Fathelrahman (SHRO) oplyste imidlertid, at der eksisterer et dekret, som foreskriver, at sudanesiske statsborgere, der har været udrejst af Sudan i mere end et år, skal tilbageholdes ved hjemkomsten og overføres til afhøring på sikkerhedstjenestens hovedkontor i Khartoum, uanset hvor i Sudan vedkommende er indrejst. Han understregede, at dette dekret fortsat er i kraft i Sudan.

Fathelrahman fremhævede endvidere, at dekretet i praksis omfatter enhver person, der er indrejst i Sudan efter et udlandsophold af mere end et års varighed. Ingen er undtaget, og sikkerhedspolitiet har en stående ordre om, at samtlige personer, der er omfattet af dekretet, rent faktisk også bliver taget til sikkerhedspolitiets hovedkvarter i Khartoum. Fathelrahman forklarede, at mange studenter, der vender tilbage til Sudan efter at have opholdt sig i Cairo, således tages til hovedkvarteret i Khartoum til afhøring.

Samme kilde fremhævede, at det ikke er dekretets eller lovens ord, der er afgørende for, hvad der evt. vil ske med en person, der tages til afhøring hos sikkerhedspolitiet. Det er sikkerhedspolitiets egen tolkning af loven og de tilfældigheder, der måtte råde i den aktuelle situation, der afgør hvilke konsekvenser tilbageholdelsen og afhøringen får for vedkommende. Bliver man på baggrund af en sådan afhøring mistænkt af sikkerhedspolitiet for at have deltaget i politiske oppositionsaktiviteter eller lignende, er der risiko for, at man kan blive udsat for overgreb herunder også tortur.

1.2. Oplysninger om risiko for overgreb mod hjemvendte sudanere

Fathelrahman gjorde opmærksom på, at den sudanesiske straffelov af 1991 giver sikkerhedspolitiet straffrihed. I praksis betyder dette, at sikkerhedspolitiet har fuldstændig frihed til at gøre nøjagtigt, som det vil. Der er desuden ingen lov, der foreskriver, at sikkerhedspolitiet er pålagt at søge en dommerkendelse eller lignende hos en domstol. Det blev videre oplyst, at Sudans nuværende

forfatning af 1998 ikke har ændret på disse forhold. Såvel straffeloven som en række andre love, der i praksis omfatter sikkerhedsforholdene i Sudan, står over landets forfatning.

Babiker forklarede, at forholdene for politisk oppositionelle, der har været udrejst af Sudan i kortere eller længere tid og som vender tilbage til Sudan, ofte er langt mere vanskelige end for de, som kontinuerligt befinder sig i landet. Babiker gjorde således opmærksom på, at almindelige (ordinære) medlemmer af oppositionspartier og -bevægelser, der vender tilbage efter et udlandsophold, og som har deltaget i politiske aktiviteter i udlandet, f.eks. i form af deltagelse i konferencer eller anden kendt politisk aktivitet, vil blive afhørt om deres forhold og aktiviteter ved hjemkomsten. I den forbindelse er der risiko for, at vedkommende vil blive tilbageholdt i længere tid. Han vurderede, at SPLM/A-medlemmer i særdeleshed vil være i risiko for overgreb ved en eventuel indrejse i Sudan.

Derimod vil mere fremtrædende medlemmer af oppositionen ikke risikere langvarige tilbageholdelser ved hjemkomsten. Sådanne personer vil alene blive kortvarigt afhørt om sine forhold i udlandet. Babiker forklarede dette forhold med, at myndighederne i langt højere grad er opmærksomme på omverdens reaktioner, når tilbageholdte er kendte personer i udlandet.

Fadol (UP) vurderede, at almindelige personer, der returnerer til Sudan, ikke vil blive afhørt om sine forhold ved hjemkomsten. Dette gælder også for personer, der har været udrejst i længere tid, f.eks. i flere år. Sådan har det været under hele det nuværende styre. Men han tilføjede, at personer der returnerer til Sudan fra lande, som har et spændt eller fjendtligt forhold til Sudan, vil blive afhørt om sine forhold. Således blev en person, der vendte tilbage til Sudan efter et ophold i Asmara i Eritrea advaret om, at han ville blive taget til afhøring ved hjemkomsten. Dette fandt sted på et tidspunkt i 1997, hvor forholdet mellem Eritrea og Sudan var spændt. Denne person havde imidlertid gode kontakter på højeste niveau i det sudanesiske Ministry of Interior, hvorfra han fik assistance til at indrejse uden problemer. Havde vedkommende ikke haft denne kontakt i Ministry of Interior, ville han ikke have haft mulighed for at indrejse problemfrit.

Fadol gjorde endvidere opmærksom på, at i de tilfælde hvor myndighederne i Sudan mistænker en person for oppositionsaktiviteter i udlandet, vil vedkommende risikere at blive afhørt og evt. anholdt ved hjemkomsten. Han kunne således huske en episode i 1995, hvor en oppositionsaktivist blev tilbageholdt i næsten en uge. Det blev påpeget, at man ikke kan være sikker på, hvorvidt sådanne tilbageholdelser fortsat finder sted. Sidste år havde Fadol således overvejet, hvorvidt han skulle lade sin kone rejse fra Cairo, hvor Fadol og hans familie nu opholder sig, til Khartoum for at besøge hendes familie. Han vurderede, at der var risiko for, at myndighederne ikke vil lade hende udrejse af landet igen.

Hvorvidt udsendelser af afviste asylansøgere fra europæiske lande til Sudan kan betyde, at de pågældende risikerer overgreb ved ankomsten til Sudan, kunne Leonardo Franco oplyse, at han ikke havde kendskab til sådanne sager. Han tilføjede, at han ikke var vidende om, hvorvidt lande, der eventuelt har foretaget udsendelser til Sudan, har gennemført nogen form for undersøgelser af, hvad der efterfølgende er sket med de pågældende. Franco understregede dog, at en person, der returnerer fra udlandet ihvertfald ikke har mulighed for at indrejse ubemærket gennem lufthavnen i Khartoum. Der er kun få ankomster og afgang i lufthavnen, og desuden er der en omfattende kontrol af de rejsende.

Daoud, Royal Netherlands Embassy, Cairo, oplyste, at de sudanesiske myndigheder ikke interesserer sig for ordinære medlemmer af de sudanesiske oppositionspartier, der vender tilbage til Sudan. Hun vurderede, at alene profilerede, aktive medlemmer af disse partier kan være i risiko for at komme i de sudanesiske myndigheders søgelys ved genindrejse i Sudan.

2. Udrejseforhold i Sudan

Fadol oplyste, at enhver, der vil udrejse af Sudan, må have et udrejsevisum i sit pas. Dette fås hos det sudanesiske Ministry of Interior. Der findes tre kontrolposter i lufthavnen i Khartoum.

Nhial oplyste, at Sudans regering på det seneste har gjort det lettere for selv medlemmer af oppositionspartierne at få udstedt et udrejsevisum i Sudan og dermed blive i stand til legalt at forlade landet. Han gjorde opmærksom på, at regeringen ligefrem gerne ser, at oppositionelle forlader Sudan. Han forklarede, at mange fremtrædende oppositionelle fra især det nordlige Sudan har været udsat for, at deres ejendom er blevet konfiskeret af myndighederne, ligesom de er blevet overbeskattede. Dette har resulteret i, at mange oppositionelle er blevet ruinerede af myndighederne og har forladt landet.

Nhial gjorde endvidere opmærksom på, at en følge af konflikten mellem præsident Al Bashir og Al Turabi er blevet, at Al Bashir nu forsøger at sikre sig støtte fra offentligheden bl.a. ved at liberalisere udrejseforholdene i Sudan. Som et eksempel på dette omtalte han, at et prominent medlem af Umma Party (UP), Haj Abdel Rahman Nugdallah, der har været fængslet i mere end syv år, nu er blevet frigivet og har fået tilladelse til både at forlade Sudan og indrejse igen. Dette skete angiveligt for at vise omverdenen, at enhver frit kan ud- og genindrejse i Sudan. Han vurderede dog dette fænomen som midlertidigt og advarede imod at tro, at dette er et udtryk for, at Sudan er i færd med at liberalisere forholdene i landet. Dette er en bevidst politik, der alene har til formål at få offentligheden i Sudan til at tro, at Sudan er på vej ud af sin internationale isolation og i øvrigt stille omverdenen tilfreds med udviklingen i Sudan.

Fadol oplyste, at ledende oppositionspolitikere og aktivister i dag tillades at udrejse af Sudan og de kan genindrejse igen.

Eissa oplyste, at sudanesere, der udrejser til Ægypten, som regel rejser med tog fra Khartoum til Halfa i det nordlige Sudan ved grænsen til Ægypten. Det er muligt at bestikke sig ud af Sudan i Halfa. Det blev desuden nævnt, at personer, der ikke har haft råd til togturen, har vandret til fods i op til to uger for at nå over grænsen til Ægypten.

Apiku gjorde opmærksom på, at indrejsetallet af sudanesiske statsborgere i Ægypten steg voldsomt sidste år. Dette forklarede han med, at grænseovergangen mellem Sudan og Ægypten i Halfa blev genåbnet efter, den reelt havde været lukket i fem år. Efterfølgende forklarede Apiku, at de ægyptiske myndigheder i 1995 udarbejdede en såkaldt *black list* over personer, der er uønskede i Ægypten. Alle sudanesere, der indrejser i Ægypten, underlægges en sikkerhedskontrol i såvel lufthavne som ved grænseovergange herunder også i Aswan, der ligger ved grænsen nord for den sudanesiske grænseby Halfa. En person, der er opført på listen, vil blive afvist ved grænsen og sendt tilbage til Sudan. Der findes ikke tilgængelige oplysninger om, hvem der er på de ægyptiske

myndigheders liste, eller hvilke oplysninger den i øvrigt indeholder om de pågældende personer. Han tilføjede dog, at listen ikke har vist sig at være særlig nøjagtig.

Også Cochetel oplyste, at udrejsemulighederne via Halfa er blevet lettet betydeligt i den seneste tid. Han betegnede det som let at udrejse af Sudan i dag. Dette gælder dog ikke for ansatte i administrationen, der har ansvarsområder, hvor de er i besiddelse af oplysninger om interne forhold i forvaltningen. Han understregede, at der ikke i dag findes nogen koordineret indsats fra myndighedernes side for at forhindre selv politiske modstandere i at forlade Sudan.

Cochetel oplyste, at de fleste sydsudanesere i Cairo som regel har tilbragt flere måneder i IDP-lejrene omkring Khartoum, førend de er rejst videre mod Ægypten. Men han understregede samtidig, at han var overbevist om, at de fleste af disse flygtninge egentlig ønsker at forblive i Khartoum eller, hvis der var muligt og sikkert, at rejse tilbage til Sydsudan. Han forklarede, at det er meget sjældent, at sudanesere fra det sydlige Sudan er rejst hele vejen direkte fra Sydsudan til Ægypten.

Fathelrahman oplyste, at myndighederne har forbudt oppositionelle at forlade Sudan. Disse personer er sat på en liste, som findes hos myndighederne ved ethvert udrejsepunkt i Sudan.

Vedrørende udrejsemuligheder for personer, der er i myndighedernes søgelys kunne Leonardo Franco dog oplyse, at Sudans regering for nylig har erklæret, at man ikke længere har en liste over personer, der ikke må forlade landet, og sidste år erklærede regeringen i øvrigt, at det ikke længere er strafbart at forlade Sudan. Han understregede, at dette var regeringserklæringer, og hvorvidt annulleringen af førnævnte liste og liberaliseringen også praktiseres, kunne han ikke udtale sig om. Han tilføjede, at det generelt er mindre risikabelt at udrejse illegalt af Sudan via landjorden til f.eks. Tchad og Ægypten end gennem lufthavnen i Khartoum.

Fadol oplyste, at kvinder ikke kan udrejse af Sudan uden ledsagelse af faderen, ægtefællen, eller en nær mandlig slægting f.eks. en broder eller en onkel.

Eissa oplyste, at journalister og pressefolk kun meget vanskeligt eller slet ikke kan få udstedt et udrejsevisum, som er en forudsætning for at kunne forlade landet legalt. Det samme gælder i øvrigt for advokater og andre, som myndighederne mistænker for at kunne være i besiddelse af oplysninger, som myndighederne ikke ønsker udlandets opmærksomhed omkring.

Dr. Abdullah Mansour, Director, Al Nadim Centre i Cairo (et rehabiliteringscenter for torturofre) vurderede, at det er meget vanskeligt at forlade Sudan legalt. Derfor kan beretninger om, hvorledes flugten har fundet sted, af og til virke helt surrealistiske, men de kan være sande. Mange har faktisk held til at flygte ud af Sudan bl.a. ved hjælp af bestikkelse.

2.1. Mulighed for bestikkelse i forbindelse med udrejse

Fadol oplyste, at såvel desertører som militærunddragere har mulighed for at udrejse via de officielle udrejsepunkter i Sudan. Det er muligt for sådanne personer at bestikke sig til såvel et pas som et udrejsevisum m.m. Det er let at bestikke kontrollen ved udrejsestederne i Sudan. Kontrollen disse steder, som blev beskrevet som "ikke god" til trods for, at enhver udrejsende i f.eks. Khartoums lufthavn kontrolleres tre gange under udrejsen. Dette skyldes bl.a., at

familieforbindelser og lave lønninger til lufthavnspersonalet åbner op for disse muligheder. Det samme forhold gør sig i øvrigt gældende for alle udrejsesteder i Sudan dvs. også i Halfa i nord og Port Sudan i øst. Fadøl understregede dog, at er en person opført på Ministry of Interiors liste over eftersøgte, vil vedkommende aldrig få held til at bestikke sig til et udrejsestempel eller udrejse af Sudan gennem lufthavnen i Khartoum. Enhver der udrejser af Sudan skal have en udrejsetilladelse i sit pas. Dette stempel udstedes af Ministry of Interior.

Derimod vil personer, der blot er i den værnepligtige alder, have forholdsvis let ved at bestikke sig ud gennem lufthavnen i Khartoum. Det samme gælder for deserterede soldater og politisk oppositionelle. Myndighederne har ikke særlig gode muligheder for at kontrollere alle udrejsende. Dette skyldes mangel på økonomiske ressourcer og en generel ligegyldighed med udrejsekontrollen. Det blev atter understreget, at dette alene gælder, såfremt man ikke er på myndighedernes liste over eftersøgte.

Også Eissa fremhævede, at der er mulighed for at personer, der ønsker at forlade Sudan, kan bestikke sig ud gennem lufthavnen i Khartoum. Men folk er bange for at udrejse, og mange især studenter nægtes et udrejsevisum.

3. Den seneste politiske udvikling i Sudan

Der var i december 1999 oplysninger om, at der var opstået en splittelse i oppositionens paraplyorganisation National Democratic Alliance (NDA) (Africa Confidential, Vol. 40, No. 24, 3 December 1999, s. 8) i forbindelse med den forsoningsaftale, som repræsentanter for præsident Al-Bashir og Umma Party indgik i Djibouti den 25. november 1999. Aftalen kaldet Nidaa Al-Watan (Landets Kald) vedlægges som bilag 8. Aftalen er blevet kritiseret af den øvrige opposition herunder den største af de otte oppositionsgrupper SMPL/A, som beklager, at NDA er blevet svækket af de bilaterale forhandlinger mellem regeringen og Umma Party.

Eissa forklarede, at der er forskellige meninger om aftalen. Denne "Umma Party-Agreement", som Eissa betegnede aftalen, blev på et efterfølgende NDA-møde i Kampala forkastet af NDA, idet aftalen ikke kunne danne grundlag for en fælles platform hos oppositionen. Eissa tilføjede dog, at problemet med denne aftale har løst sig af sig selv, idet præsident Al-Bashir ikke har levet op til aftalen, og den dermed er "løbet ud i sandet". Aftalen eksisterer således ikke i realiteten. Det blev understreget, at Umma Party stadig er en 100% partner i oppositionsalliancen NDA, samt at det er NDAs strategi at enhver forhandling med styret i Khartoum skal ske indenfor rammerne af en samlet opposition.

Ligesom andre kilder vurderede Leonardo Franco, at problemerne omkring forsoningsaftalen i Djibouti mellem præsident Al-Bashir og Umma Party ikke bør tages for alvorligt. Umma Party viser vilje til at forhandle med regeringen, men det er klart, at man ikke vil forhandle med regeringen alene på dens betingelser. Forholdet mellem opposition og regering er således spændt, men der foregår dog forhandlinger i et vist omfang.

Vedrørende splittelsen mellem præsident Al-Bashir og Hassan Al-Turabi oplyste Eissa, at disse to nu er blevet genforenet. Han tilføjede, at der ikke er sket nogen ændring i NIF-styrets politik. Styret

er blot blevet presset til at lade sig genforene af det internationale islamiske, fundamentalistiske samfund.

Franco vurderede, at magtkampen mellem Hassan Al-Turabi og præsident Al-Bashir har betydet, at disse ikke længere må anses som allierede. Dette har videre betydet, at præsident Al-Bashir har søgt at indgå aftaler med den politiske opposition i Sudan. Franco vurderede, at dette forhold kan medvirke til at forbedre menneskerettighedssituationen i landet, men han understregede, at der også er risiko for, at en sådan proces kan resultere i en modsat udvikling og give alvorlige bagslag.

Den 15. marts 2000 oplyste IRIN News Brief (Integrated Regional Information Network, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)) imidlertid, at regeringen den 12. marts 2000 forlængede landets undtagelsestilstand til udgangen af året. Samme kilde oplyste, at "den tidligere talsmand for parlamentet Hassan Al-Turabi, som nu er marginaliseret, har opfordret befolkningen til at tage sagen i egne hænder, hvis landets regulære styrker ikke er i stand til at beskytte forfatningen". IRIN News Brief oplyste samtidig, at The Economist Intelligence Unit (EIU) den 13. marts vurderede, at magtkampen mellem præsident Al-Bashir og Al-Turabi vil fortsætte i en tid fremover.

De seneste måneders politiske magtkamp mellem Sudans præsident Al-Bashir og parlamentsformand Hassan Al-Turabi i Khartoum har ikke ændret på SPLM/As politiske eller menneskeretlige vurdering af det man betegner som "NIF-styret" i Khartoum. Således betegnede SPLM/As talsmand i Cairo, Babiker, præsident Al-Bashirs opløsning af nationalforsamlingen den 12. december 1999 og den aktuelle magtkamp mellem de politiske fraktioner i Khartoum, som et rent internt regeringsanliggende. Babiker påpegede, at der er tale om en intern, politisk regeringskrise, som oppositionen ikke har indflydelse på. Denne krise har resulteret i fremkomsten af tre politiske fraktioner:

- en Al-Bashir – Ali Osman Taha fraktion (Taha er vicepræsident i Sudan)
- en Hassan Al-Turabi fraktion
- en såkaldt "non-NIF" fraktion, der består af dele af det sudanesiske militær

Babiker understregede, at ingen af disse fraktioner er repræsentanter for politiske forandringer i Khartoum. Opkomsten af de tre fraktioner er alene et udtryk for en alvorlig svækkelse af det omtalte "NIF-styre". Det blev samtidig gjort klart af Babiker, at SPLM/A ikke ser præsident Al-Bashirs fraktion som udtryk for en mere moderat politisk linje i forhold til den politiske og væbnede opposition i landet. Tværtimod betegnede Babiker præsident Al-Bashirs politiske fraktion som en langt større "hard-liner" end Hassan Al-Turabis fraktion og han understregede, at Al-Bashirs politiske linje over for SPLM/A er langt hårdere end Hassan Al-Turabis linje.

Babiker konkluderede, at de seneste måneders politiske uro i Sudan ikke har skabt en mere positiv forhandlingssituation mellem SPLM/A og den øvrige del af oppositionen på den ene side og "NIF-styret" på den anden. Han henviste til, at regeringen endnu ikke har reageret positivt på de forhåndsbetinger for forhandlinger med regeringen, som oppositionsalliancen National

Democratic Alliance (NDA) har fremsat. Det bemærkes, at SPLM/A også er medlem af NDA. Disse forhåndsbetingelser er:

- politisk frihed
- løsladelse af alle politiske fanger
- ophævelse af undtagelsestilstanden i de områder af Sudan, hvor der ikke forekommer væbnede kampe
- frigivelse af al konfiskeret ejendom tilhørende oppositionen
- ophævelse af visse dele af forfatningen

Regeringen har alene besvaret oppositionen med, at der allerede eksisterer et positivt politisk forhandlingsmiljø i Sudan.

4. Menneskerettighedsforhold

Det fremgår af FNs Special Rapporteurs rapport *Situation of human rights in the Sudan*, oktober 1999, at der i løbet af 1999 fortsat indløb rapporter om hyppig anvendelse af tortur og tilfældige tilbageholdelser af bl.a. journalister, menneskerettighedsforkæmpere og politiske modstandere. Der forekommer fortsat undertrykkelse af ytringsfriheden, pressen og retten til forsamlingsfrihed (Special Rapporteur, October 1999, s. 22). Samme rapport oplyser, at forfatningen af 1998 og loven om partipolitisk aktivitet "Law on the Regulation of *Tawali*", som har gyldighed fra den 1. januar 1999 har haft som følge, at mere end 33 politiske partier er blevet registreret i Sudan, men Special Rapporteur beklager, at traditionelle nordsudanesiske partier som UP og DUP ikke har ladet sig registrere, og at Sudans Communist Party har ikke fået tilladelse til at lade sig registrere (s. 15).

Under henvisning til, at Udlændingestyrelsens delegation i slutningen af februar var blevet nægtet indrejse i Sudan af det sudanesiske udenrigsministerium, Ministry of External Relations, kontaktede delegationen Special Rapporteur, Leonardo Franco, på FNs menneskerettighedskontor (OHCHR) i Genève for ad denne vej at indhente supplerende oplysninger om den seneste politiske udvikling og menneskerettighedssituationen i Sudan.

Leonardo Franco, der i slutningen af februar 2000 gennemførte en mission til Sudan, oplyste under et uformelt møde i Genève med Udlændingestyrelsens delegation, at han endnu ikke havde afsluttet sin rapport fra missionen, men at rapporten ville foreligge i form af et udkast i midten af marts 2000 til senere godkendelse hos FNs generalsekretær. Franco understregede, at hans oplysninger og vurderinger derfor er foreløbige og uofficielle.

Franco gjorde indledningsvis opmærksom på, at der er sket visse forbedringer af menneskerettighedssituationen i Sudan hvad angår forsamlings- og ytringsfrihed. Disse forbedringer er dog af begrænset karakter. Han tilføjede, at der gennem de seneste ca. seks måneder er visse tegn på, at anvendelsen af tortur og vilkårlige anholdelser er formindsket.

Eissa oplyste, at de øjensynligt forbedrede menneskerettighedsforhold i Sudan, blot er et udtryk for, at myndighederne i højere grad end tidligere er opmærksomme på at skjule krænkelserne for

omverdenen. De tidligere åbenlyse krænkelser, hvor styret ikke brød sig om omverdenens reaktioner og fordømmelser, er nu blevet ændret til regeringserklæringer, der mest ligner selvforsvar. Krænkelserne af menneskerettighederne fortsætter, men nu i det skjulte.

Eissa ville dog godt medgive, at forholdene for oppositionen generelt set kan vurderes som forbedrede i løbet af de sidste ca. seks måneder. Forfølgelsen og overgrebene mod oppositionen er ikke længere så omfattende og tydelig som tidligere. Han understregede dog, at der fortsat forekommer voldelige overgreb fra myndighedernes side, når oppositionen forsøger at afholde politiske møder, også når disse møder finder sted indendørs i private boliger. Næsten alle eller måske alle politiske fanger i Khartoum er nu blevet løsladt, men der er dog atter tegn på, at der på ny foretages tilbageholdelser af politisk oppositionelle.

Eissa oplyste, at styret i Khartoum i alt er blevet fordømt seks gange af FNs menneskerettighedskontor, Office of the Commissioner of Human Rights, i Genève for dets menneskerettighedskrænkelser, men at der trods dette ikke er sket reelle forbedringer af menneskerettighedssituationen i landet.

Babiker anså, at menneskerettighedssituationen i Sudan langt fra er så god, som regeringen ønsker at give indtryk af. Myndighederne forsøger at infiltrere den politiske opposition, og dens medlemmer tilbageholdes af og til men kun i kortere perioder, dvs. en til to dage. Desuden er der eksempler på, at også personer, der blot er til stede ved politiske møder og lignende, men som ikke er medlemmer, bliver tilbageholdt af myndighederne. Dette gælder især for personer, der mistænkes for at sympatisere med oppositionen. Disse tilbageholdelser er som regel af få timers varighed, men kan også vare op til et par dage. De tilbageholdte afhøres om deres forhold af myndighederne og løslades derefter. Der er ikke tale om fysiske overgreb eller tortur. Babiker understregede, at der er tydelige tegn på, at menneskerettighedskrænkelserne ikke længere omfatter tortur eller andre fysiske overgreb. Men mange føler sig stadig overvåget af sikkerhedstjenesten og dette er et reelt problem.

Fatherahman, der som menneskerettighedsadvokat i Sudan selv har været udsat for overgreb bl.a. i form af tortur, kritiserede den sudanesiske regering for dens rolle i borgerkrigen og for at undertrykkelsen og overgrebene mod reelle og mistænkte modstandere af styret fortsætter endnu i dag. Han fremlagde som dokumentation herfor en offentlig erklæring fra hans organisation Sudan Human Rights Organization (SHRO), som blev udarbejdet i oktober 1999 og overgivet til USAs Special Envoy i Sudan samme måned. Erklæringen vedlægges som bilag 9.

4.1. Risiko for vilkårlige tilbageholdelser

Franco forklarede, at spørgsmålet om, hvorvidt omfanget af anvendelsen af tortur og vilkårlige anholdelser er uændret, er vanskeligt at besvare. Han tilføjede, at der er et stort antal personer, der ender i fængsel alene fordi de ikke er i stand til at betale de bøder, de er blevet idømt. Franco kunne dog bekræfte oplysninger fra organisationen Al Nadim og andre kilder, som delegationen har benyttet, om at antallet af politiske fanger i Sudan muligvis er mindre end tidligere.

Franco gjorde opmærksom på, at sikkerhedstjenesten er fuldstændig intakt, samt at lovgivningen vedrørende denne er uændret. Loven vedrørende sikkerhedstjenesten i Sudan er fra 1999 og giver

adgang til, at en person kan tilbageholdes i tre dage, uden at denne stilles for en dommer eller har adgang til en advokat. Derudover kan sikkerhedstjenesten tilbageholde en person i yderligere to gange 30 dage. Dette vurderede Franco som et alvorligt, grundlæggende menneskerettighedsproblem. Dette skyldes ikke mindst, at det er under denne periode, at tortur typisk forekommer.

Såvel UNHCR som stort set alle andre kilder, som delegationen konsulterede under missionen, fremhævede, at situationen i Sudan må betegnes som flydende og dermed uforudsigelig. UNHCR gjorde det således klart for delegationen, at der ikke kan fastlægges bestemte retningslinjer for, hvem som er i risiko for at blive udsat for overgreb i Sudan. Flere kilder understregede desuden det forhold, at der forekommer vilkårlige tilbageholdelser af personer. UNHCR tilføjede, at der sker tilbageholdelser, hvor den tilbageholdte end ikke selv er klar over baggrunden for tilbageholdelsen. I den forbindelse er der tillige risiko for at den pågældende bliver udsat for det som UNHCR betegnede som ”ekstrem behandling”.

På spørgsmålet om, hvilke befolkningsgrupper, der er i særlig risiko for at komme i myndighedernes søgelys og dermed er i risiko for at blive udsat for overgreb fra myndighedernes side, svarede Franco, at studenter, militante oppositionelle, medlemmer af UP og kommunistpartiet, sydsudanese, menneskerettighedsaktivister og journalister er i særlig fare for dette. Generelt er personer, der er i besiddelse af oplysninger om styret og dets aktiviteter eller personer, der er mistænkt for være i besiddelse af sådanne oplysninger i risiko for at blive udsat for overgreb. Han understregede, at studenter udgør en særlig risikogruppe, idet rekrutteringer til militæret især foregår blandt studenter.

4.2. Pressens forhold

Eissa oplyste i lighed med Leonardo Franco, at der i 1999 kunne spores visse lempelser af pressens vilkår i Sudan. Alligevel oplevede tre aviser at blive lukket af myndighederne i løbet af året. Redaktøren af avisen *Al Ray Al Akhar* er blevet afhørt af myndighederne gentagne gange og hans avis blev lukket i alt syv gange i løbet af 1999. *Al Ray Al Akhar* blev senest tilladt at udkomme igen efter det såkaldte ”Paladskup” i december 1999.

4.3. Partipolitisk aktivitet

Fadol oplyste, at ingen partier ud over NIF har kontorer i Khartoum. Oppositionen er kun repræsenteret i Khartoum af det, som Fadol betegnede som ”unrecognized members”. Han tilføjede, at Umma Party har repræsentanter, der opholder sig i Khartoum, samt at alle politiske ledere af partiet nu er blevet løsladt. Dette fandt sted i slutningen af december 1999. Han gjorde dog opmærksom på, at ingen af de løsladte har politiske rettigheder. De kan således ikke offentligt udøve nogen form for politisk aktivitet.

På spørgsmålet om hvorvidt medlemmer af oppositionen kunne ytre sig på nogen måde i Khartoum forklarede Fadol, at der under fredagsbønnen i moskéerne forekommer kritik af styret. Denne kritik kan fremsættes uden myndighedernes indgriben, men er kritikken særlig hård vil den eller de personer, der har fremsat den, blive anholdt og taget til afhøring. Sikkerhedspolitiet vil altid holde øje med sådanne personers gøren og laden. Selv imamen risikerer at blive anholdt i forbindelse med sådanne fredagsbønner, hvis han ytrer sig kritisk om myndighederne.

Fathelrahman oplyste, at der alene forekommer få anholdelser og tilbageholdelser af medlemmer af den politiske opposition i Khartoum. Han kunne dog ikke udtale sig om, hvorvidt der overhovedet kan findes fanger i fængsler i Khartoum, der kan betegnes som politiske fanger. De, som er mest udsatte for at komme i myndighedernes søgelys, er politiske aktivister, fagforenings- og menneskerettighedsaktivister. Han forklarede i øvrigt, at der er etableret en ny praksis i Sudan, der går ud på, at mistænkte aktivister skal melde sig til sikkerhedspolitiet i de byer, de måtte rejse igennem eller besøge under rejser i Sudan. Dette giver sikkerhedspolitiet mulighed for at kontrollere oppositionens bevægelser og kontakter til hinanden. I øvrigt er retten til fri bevægelighed intakt i Sudan.

Franco oplyste, at den politiske opposition har visse muligheder for at afholde møder i Khartoum. Der er dog ikke sket nogen ændring i lovgivningsgrundlaget vedrørende partipolitisk aktivitet og situationen er stort set den samme som beskrevet i Special Rapporteurs rapport fra oktober 1999. Med hensyn til, om oppositionspartierne UP og DUP har været i stand til at åbne sine partikontorer i Khartoum, kunne Franco oplyse, at der ikke er tale om egentlige kontorer, men at der findes repræsentanter for de to partier i Khartoum. Det var dog hans umiddelbare indtryk, at oppositionen har været i stand til at diskutere politiske spørgsmål mere åbent gennem de seneste to måneder, end det tidligere har været tilfældet.

Franco vurderede, at den sudanesiske regerings indgåelse af aftaler med nabolandene generelt må ses som et positivt skridt, bl.a. fordi dette kan medvirke til at bringe Sudan ud af den isolation, landet har befundet sig i de seneste ti år. På den anden side er det muligt, at aftalen mellem Sudan og Ægypten har betydet, at vilkårene for de sudanesiske menneskerettighedsorganisationers og oppositionspartiets aktiviteter i Ægypten er blevet vanskeligere.

Eissa var af den mening, at kun meget få sudanesiske flygtninge - under fem procent - ikke fortjener at få flygtningestatus af UNHCR i Cairo. Han fremhævede i den forbindelse, at selv almindelige sudanese, der ikke er profilerede oppositionsmedlemmer, kan have alvorlige problemer med myndighederne i Sudan.

Eissa forklarede, at ophævelsen af forbudet mod partipolitisk aktivitet i Sudan ikke har haft nogen positiv betydning for oppositionen i landet. Selv de partier, som faktisk lod sig registrere og dermed formelt set blev legale, har ikke kunnet udøve normale partipolitiske aktiviteter frit. Han har således ofte modtaget beklagelser fra lederne af de registrerede partier i Khartoum, idet der bliver lagt alvorlige hindringer i vejen for deres aktiviteter. Således forsøgte partierne UP og DUP at benytte sig af ophævelsen af forbudet mod partipolitisk aktivitet, men partiernes aktiviteter blev straks undertrykt af NIF-styret. Eissa betegnede ophævelsen af forbudet som endnu et eksempel på *window-dressing* i Sudan. Han tilføjede, at bl.a. på grund af disse forhold har NDA ikke kontor i Khartoum. Eissa var bekendt med visse europæiske landes interesse i og forsøg på at indlede en dialog med styret i Khartoum. Han var af den overbevisning, at der ikke bør ydes humanitær bistand til Sudan, så længe styret står bag menneskerettighedskrænkelserne, og tilføjede, at der er en bedre forståelse i USA for dette princip, end det er tilfældet i Europa.

Babiker gjorde det klart, at der er stor forskel på, hvad "NIF-styret" erklærer og på hvad det rent faktisk gør. Således har regeringen erklæret, at der er ikke er begrænsninger i den politiske frihed i

Sudan, hvilket Babiker afviste. De mange erklæringer om partipolitisk frihed i Sudan er ikke et udtryk for de reelle forhold. Trods myndighedernes tilsagn til oppositionen om f.eks. at kunne afholde frie offentlige, politiske møder herunder også pressemøder, er der eksempler på, at myndighederne alligevel har afbrudt sådanne møder og har tilbageholdt deltagerne. F.eks. blev et pressemøde, hvorunder medlemmer og sympatisører af oppositionen samt journalister lyttede til en direkte telefonsamtale med SPLM/A-lederen John Garang, afbrudt og opløst af sikkerhedspolitiet. Dette fandt sted i slutningen af november 1999, og samtlige deltagere i mødet blev anholdt af myndighederne. Alle blev dog løsladt efter afhøring kort tid efter, dvs. en til to dage. Ingen af deltagerne led nævneværdig fysisk overlast.

Babiker tvivlede på, at der findes politiske fanger i fængsler i Khartoum, men han påpegede, at der er eksempler på kortvarige tilbageholdelser af politisk oppositionelle og sympatisører. Han ville derimod ikke afvise, at der kan findes politiske fanger i landets øvrige fængsler i provinserne.

Apiku var ikke i tvivl om, at der findes politiske fanger i fængsler i Khartoum. Han forklarede, at der kan være tilbageholdelser, der kun er af kortvarig karakter, dvs. nogle få dage, men der er også fanger, der er i princippet er fængslede på ubestemt tid af politiske årsager. Personer, der er mistænkt for at være centrale eller ledende medlemmer af f.eks. DUP, UP, SPLM/A eller er mistænkt af myndighederne for at være agenter for oprørsbevægelser, kan således sidde fængslede fra en dag til uendeligt. Der er tillige eksempler på, at personer i myndighedernes varetægt er forsvundet. Desuden sker der af og til anholdelser af mistænkte politiske aktivister herunder også studenter.

Babiker oplyste, at oppositionspartierne i Khartoum ikke altid har held til at få løsladt tilbageholdte medlemmer. Dette gælder ikke mindst for SPLM/A, idet denne organisation ikke har et kontor i Khartoum. Han forklarede således, at han ikke kendte eksempler på, at tilbageholdte medlemmer af SPLM/A er blevet løsladt af myndighederne i Khartoum. Det samme gælder for personer, der ikke er medlemmer af SPLM/A, men som alene er mistænkt for at være det. Enhver person, der anses som tilknyttet SPLM/A, risikerer alvorlige overgreb fra myndighedernes side. Der er endog eksempler på, at sådanne personer er forsvundet efter udsendelse til Khartoum. Således forsvandt et SPLM/A-medlem, der blev udsendt fra Tyskland til Khartoum for ca. to år siden.

Det blev tilføjet, at idet SPLM/A ikke har et kontor i Khartoum, men alene har etableret et antal såkaldte "celler" i byen, er det stort set umuligt at skaffe oplysninger om, hvad der sker med egne medlemmer eller personer, der er mistænkt for at være medlemmer af SPLM/A. Det er SPLM/A's hovedkontor i Nairobi, Kenya, der har ansvaret for at spore SPLM/A-medlemmers forhold i Khartoum.

Fadol oplyste, at de sudanesiske myndigheder benytter sig af agenter, der spionerer blandt fagforeninger, på uddannelsessteder, i politiske organisationer og i menneskerettighedsorganisationer i Khartoum. Han gjorde også opmærksom på, at sudanese som taler med udlændinge i Khartoum og oplyser om f.eks. menneskerettighedskrænkelser og politiske forhold i landet er i risiko for efterfølgende at blive udsat for overgreb fra myndighedernes side.

4.4. Fagbevægelsen

Angående fagbevægelsens vilkår kunne Eissa oplyse, at der ikke findes selvstændige, fungerende fagforeninger i Sudan. De tidligere fagforeningsledere er alle i eksil i udlandet. De fagforeninger, som findes, er underlagt regeringskontrol. Personer, der mistænkes for at være fagforeningsaktivister, risikerer at blive anholdt, taget til et *Ghost House*, udsat for tortur og evt. at dø som følge af tortur. Der er eksempler på, at lig af mishandlede, mistænkte fagforeningsaktivister er blevet efterladt på lossepladser i Khartoum. Eissa forklarede, at sådanne oplysninger er blevet indberettet af medlemmer af UP i Khartoum.

Fadol oplyste, at der findes enkelte fagforeningsaktivister tilbage i Khartoum. De er imidlertid alle fængslede. Således har fagforeningslederen Mahjoub el-Zubeir, Deputy Leader af Workers Union i Khartoum, siddet mere i fængsel, end han har været på fri fod under det nuværende NIF-styre, dvs. siden juni 1989. I dag er han dog på fri fod, men han kan ikke udføre fagforeningsaktiviteter nogen steder i Sudan.

Ligesom Eissa oplyste Fadol, at der alene findes regeringskontrollerede fagforeninger i Sudan i dag.

4.5. Kristne sudanesere i Khartoum

Fathelrahman (SHRO) gjorde opmærksom på, at der findes alvorlige sundhedsproblemer i lejrene for de internt fordrevne (de såkaldte IDP-lejre), hvilket bl.a. skyldes en kombination af mange sygdomme og mangel på rent vand. Der er også eksempler på, at myndighederne ødelægger kirker og skoler i lejrene. Disse overgreb begrundes med, at der ikke er indhentet byggetilladelser til at opføre de pågældende bygninger.

Et tegn på, at situationen for de internt fordrevne i lejrene omkring Khartoum kan risikere at blive yderligere forværret, er, at de sudanesiske myndigheder nu er begyndt at tale åbent om sikkerhedsrisikoen ved tilstedeværelsen af disse lejre. Dette udgør en alvorlig trussel mod flygtningenes sikkerhed i lejrene, idet visse "islamiske fanatikere", som Fathelrahman beskrev dem, hellere end gerne vil have lejlighed til at gennemføre overgreb mod lejrene. Dette forklarer hvorfor der er stadig flere internt fordrevne fra Sydsudan, der forsøger at rejse videre fra lejrene ved Khartoum til Cairo i Ægypten. Se bilag 10.

Det sudanske NIF-styre blev af Nhial karakteriseret som et radikalt, islamisk styre, hvis politiske erklæringer bygger på løgne, som det er vanskeligt at forstå i den vestlige verden. Således er Hassan Al-Turabi af den overbevisning, at Sudan er den mest perfekte islamiske stat i verden. Han anser styrets tolkning af islam som den mest sande vej i den islamiske lære. Derfor er det ikke muligt at påvirke NIF-styrets politik i positiv retning. Styrets løgne vil i sagens natur ikke blive tilladt at blive modsagt eller kritiseret, og fejltagelser vil ikke blive indrømmet. Turabis tolkning af islam er efter hans eget udsagn hundrede procent objektiv, og derfor henviser han ofte til et islamisk citat *fikhat el daronra*, hvilket betyder "nødvendighedens tolkning". Dette udsagn anvendes til at legitimere tvangsislamiseringen af den kristne befolkning i Sudan, og det benyttes til at mobilisere befolkningen for tvangsislamisering. Men i andre situationer, hvor Turabi har været under pres og er blevet kritiseret for at gennemføre en tvungen islamisering, har han forsvaret sig med en henvisning til koranen, der foreskriver, at der ikke må ske en tvungen konvertering, og derfor finder

det ikke sted! Nhial forklarede, at Turabi benytter sig af passende Koranvers og tolkninger af disse alt efter, hvad den aktuelle situation byder.

Se i øvrigt kapitel 6, der bl.a. omtaler forhold for kristne kvinder i flygtningelejre og fængsler i Khartoum.

5. Rekruttering til militæret, desertering og unddragelse af militærtjeneste

FNs Special Rapporteurs rapport fra oktober 1999 om menneskerettighedssituationen i Sudan gør opmærksom på, at borgerkrigen og konflikterne i landet er blevet forværrede i løbet af 1999 som følge af udviklingen i olieudvindingen i visse dele af Sudan. Disse områders strategiske betydning har i alvorlig grad forværret den væbnede konflikt og dermed også den overordnede menneskerettighedssituation og respekten for menneskerettigheder i landet (Special Rapporteur, October 1999, s. 21).

Eissa oplyste, at præsident Al-Bashir i begyndelsen af februar 2000 erklærede, at landet havde brug for en styrkelse af hæren til *Jihad*-krigen (borgerkrigen) i Sudan. Præsidenten oplyste, at der var brug for yderligere 75.000 nye soldater. Eissa vurderede, at dette varsler en ny bølge af *round ups* i Khartoum, hvor kommende tvangsrekrutteringer vil medføre en ny strøm af flygtninge til f.eks. Ægypten, Uganda, Etiopien og Syrien. Sudanesiske statsborgere behøver ikke visum for at indrejse i Syrien, og fra Syrien vil mange sudanesiske flygtninge tage videre til Libanon.

Franco bekræftede i øvrigt, at præsident Al-Bashir har givet udtryk for, at der er behov for at større antal nye rekrutter. Han tilføjede, at SPLM/As ledelse også har taget initiativer til at øge rekrutteringen af unge mænd.

UNHCR oplyste, at der findes et lovgrundlag for rekruttering af soldater og militærtjeneste i Sudan. Dette lovgrundlag har dog ikke nogen større betydning i praksis, da loven ikke altid efterleves. UNHCR gjorde opmærksom på, at der forekommer tre typiske former for rekruttering til den såkaldte Popular Defence Force (PDF) og til militæret:

- studenter (*secondary school*), der står over for at skulle afhente deres eksamensbevis
- *round ups* på åben gade
- indkaldelse gennem arbejdsgiver (både offentlige og private)

Der er almen værne- og tjenesteplicht for personer såvel til det almindelige militær, dvs. National Service, som til PDF. Militæret rekrutterer alene mænd, mens PDF rekrutterer såvel mænd som kvinder. Tjenestetiden i PDF er 45 dage, mens den er to år i National Service. Efter overstået tjeneste i PDF sendes rekrutten enten tilbage til sin uddannelsesinstitution eller vedkommende sendes til fronten.

Der er værnepligt til militæret for alle mænd fra det fyldte 18. år. Det blev tilføjet, at der af og til sker reguleringer i rekrutteringsalderen. Med henblik på at de militære myndigheder lettere skulle kunne rekruttere studenter, blev alle studenters fødselscertifikater overdraget til de militære myndigheder i maj 1997.

Studenter, der i forbindelse en *round up* findes at være i besiddelse af et gyldigt studiekort (ID-kort), der beviser, at vedkommende er under uddannelse på *primary*- eller *secondary*-niveau, slippes umiddelbart fri igen, og slipper dermed for at aftjene de 45-dages PDF-tjeneste.

Nhial vurderede, at der ikke er grundlag for at kritisere de nuværende rekrutteringsregler for værnepligtige i Sudan, og han oplyste, at det er der heller ikke nogen menneskerettighedsorganisationer der gør. Det, der bl.a. kritiseres, er den praksis myndighederne anvender i sin rekruttering af unge soldater, de forhold de udsættes for under den militære træning, og endelig, at de sendes til fronten uden tilstrækkelig militærtræning.

Eissa kunne oplyse, at studerende, der ikke har aftjent værnepligt, ikke kan få udstedt udrejsevisum og de får heller ikke udlevet det eksamensbevis, de skulle have haft efter afslutningen af *secondary school*. Han tilføjede, at der gennem de seneste ti år er blevet dræbt 137.000 studenter, der tjente som regeringssoldater i borgerkrigen. Fadol oplyste, at det antages, at der gennem de seneste ti år er blevet dræbt mindst 500.000 unge regeringssoldater i Sudan. Han fandt det dog mest sandsynligt, at antallet af dræbte er langt større.

UNHCR forklarede, at man ikke anerkender personer som flygtninge, blot fordi disse nægter at aftjene den obligatoriske værnepligt og eventuelt frygter at blive dræbt i borgerkrigen. Derimod anerkender UNHCR personer som flygtninge, såfremt disse f.eks. nægter at gennemføre militærtjeneste under henvisning til, at de er modstandere af styret og ikke vil kæmpe på dets side i borgerkrigen. Der kan også være andre grunde, som anerkendes. Ifølge loven kan militærnægtere idømmes op til tre års fængsel. UNHCR tilføjede, at man kender eksempler på, at selv unge under 18 år er blevet tvangsrekrutteret og efterfølgende sendt til fronten. Dette er sket, når disse ikke har kunnet identificere sig over for de militære myndigheder.

Det blev understreget, at asylsager vedrørende desertører og militærunddragere fra Sudan rummer en række forhold, der alle bør tages i betragtning i en asylsagsbedømmelse, herunder selve lovgrundlaget og dets praktiske anvendelse, motiver for at nægte at aftjene værnepligt samt det forhold, at desertører dømmes af militære domstole.

Det er vanskeligt at unddrage sig militærtjeneste, og f.eks. vil en desertør fra PDF, der bliver anholdt af myndighederne, som regel straks tilbagekrutteres direkte til militæret. UNHCR bekræftede, at en stor del af de ansøgninger om beskyttelse, som man modtager fra sudanesiske statsborgere vedrører militærunddragere eller personer, der frygter at blive indkaldt.

UNHCR oplyste, at det er relativt let at flygte fra de militære træningslejre, men idet der ikke findes lovfæstede sanktioner mod desertører anbefalede UNHCR, at der udvises stor forsigtighed i bedømmelsen af asylsager, hvoraf det fremgår, at vedkommende er deserteret fra militæret. Det blev tilføjet, at der er risiko for, at en desertør bliver udsat for tortur til advarsel for andre.

Eissa oplyste, at de militære myndigheder i Sudan har påbegyndt en ny strategi for at skaffe tilstrækkeligt med rekrutter til hæren. Unge studenter "kidnappes" af myndighederne og de, som modsætter sig militærtjenesten, risikerer at blive bragt til *Ghost Houses*, hvor de udsættes for tortur med risiko for døden til følge. Der er rapporter fra UP i Khartoum om, at ligene af disse ofre

efterfølgende er blevet fundet på Khartoums lossepladser. De seneste oplysninger om sådanne overgreb er fra begyndelsen af januar 2000.

Fadol oplyste, at i praksis rekrutteres unge studerende ved at disse "indfanges" af myndighederne på gaderne i Khartoum, hvorefter de tvinges til at aftjene værnepligt i militæret. De gennemgår herefter en seks måneders militærtræning, og derpå sendes de til fronten. Fadol vurderede, at der er stor risiko for, at disse rekrutter kan blive dræbt under opholdet ved fronten. Han forklarede, at dette var en vigtig årsag til, at så mange sudanesiske studenter flygter til Ægypten. Han tilføjede, at han betragter Hassan al-Turabi som ansvarlig for *Jihad*-krigen mod oprørerne i det sydlige Sudan. Hassan al-Turabi har desuden foranlediget, at når en soldat er blevet dræbt i krigen, møder repræsentanter for NIF hos den dræbtes familie og fortæller den, at soldaten døde for en religiøs sag. Familien får i samme forbindelse udlevet en sæk mel eller sukker. Fadol tilføjede dog, at sådanne NIF-besøg ikke finder sted i samme omfang som tidligere. Han kunne ikke forklare årsagen til dette.

I december 1999 fik Fadol at vide af bekendte, der dengang opholdt sig i Khartoum, at de med egne øjne havde oplevet en tvangsrekruttering af unge mænd i Khartoum. Disse var blevet indfanget af myndighederne på markedspladsen i Khartoum, og der var unge på helt ned til 13 år blandt de tilbageholdte. Samtlige mænd på markedspladsen blev tilbageholdt og personerne omfattede bl.a. også buschauffører der tilfældigt opholdt sig på markedet. Der var tale om en tvangsrekruttering til Popular Defence Force, som er en militsstyrke, der tidligere var tilknyttet hæren. Nu spiller denne militsstyrke – der også kaldes Mujahedin Force – en mere central rolle i Sudans militære forsvar end den almindelige hær. Fadol betegnede den ovenstående rekrutteringprocedure som en normal foreteelse i Khartoum. De tilbageholdte bringes til en militær træningslejr, hvor de skal gennemgå en seks måneders militærtræning, hvorefter de sendes til fronterne i det østlige eller sydlige Sudan. Fadol kunne dog ikke bekræfte, at unge helt ned til 13-års alderen tvangsrekrutteres og sendes af sted til fronten.

Eissa forklarede, at det er almindeligt, at familier med unge sønner sælger alle deres ejendele, herunder smykker og andre personlige genstande for at kunne finansiere familiens udrejse af Sudan. Hver uge modtager Eissa sådanne familier på NDAs kontor i Cairo eller privat. Disse kommer for at få hjælp og råd til at kunne opnå beskyttelse i Ægypten.

Vedrørende studenternes forhold i Sudan vurderede Eissa, at denne gruppe er specielt udsat, idet de alle er pligtige til at aftjene værnepligt, førend de kan påbegynde deres videregående studier. Derfor flygter mange af disse og deres forældre til udlandet, ikke mindst til Ægypten, for dér at søge beskyttelse hos UNHCR og de ægyptiske myndigheder. Dette blev i øvrigt bekræftet af Franco.

Nhial var ligeledes overbevist om, at en meget stor del af de unge sudanese, der i dag forlader Sudan og søger opholdstilladelse eller asyl i udlandet, er studerende, der gør det for at undgå at aftjene værnepligt og efterfølgende udstationering i kampområderne i det sydlige Sudan. Han henviste til, at disse unge mænd udsættes for "hjernevask" i de militære træningslejre, og der er stor risiko for, at de sendes til kampområderne i det sydlige Sudan. Nhial tilføjede, at de, som nægter at gennemføre den to-årige, obligatoriske militærtræning og den efterfølgende udsendelse til kampområderne, ikke vil få adgang til at påbegynde en videregående uddannelse. Stort set alle

studerende ved universitetet i Khartoum har således aftjent værnepligt og eventuel tjeneste ved fronten.

Det blev understreget, at det ikke alene er værnepligtige fra det nordlige Sudan, der rekrutteres og sendes til det sydlige Sudan og til Nuba Mountains. Der rekrutteres også blandt kristne sudanese i det sydlige Sudan og blandt kristne, der stammer fra det sydlige Sudan, men som på grund af krigen opholder sig som internt fordrevne i det nordlige Sudan, især i Khartoum. Dette forhold er særlig alvorligt, da disse rekrutter udsættes for et voldsom psykologisk og ideologisk pres. Ikke alene bliver de ydmyget på grund af deres kristne tro, men de må også lide den tort at skulle kæmpe mod sit eget folk. Nhial fremhævede, at dette er en vigtig årsag til, at det ikke mindst er unge mænd fra Sydsudan og Nuba Mountains, der flygter til udlandet.

Nhial påpegede det uhyrlige i, at den ideologiske leder af islamiseringen af Sudan, Hassan Al-Turabi, fortolker Koranen efter eget forgodtbefindende. Til trods for, at Koranen foreskriver, at en muslim ikke må kæmpe mod et folk, der ikke selv bekæmper islam, finder dette sted i Sudan. Han bemærkede, at oprørerne i Sydsudan ikke har erklæret krig mod islam som religion eller den islamiske befolkning i Sudan. Turabi har alligevel erklæret, at oprørerne i syd kæmper mod islam, og derfor har han erklæret *Jihad* (hellig krig) mod den kristne befolkning i Sydsudan. *Jihad*-erklæringen er fortsat i kraft og bliver regelmæssigt fremsat i såvel radio og TV som på politiske møder og lignende.

Nhial kritiserede, at rekrutter sendes i kamp mod sine egne befolkningsgrupper i Sydsudan. Selv internt fordrevne, kristne fra Sydsudan, der opholder sig i f.eks. i Khartoum tvangsrekrutteres og tvinges til at konvertere til islam.

De kristne, som nægter at lade sig rekruttere til at kæmpe ved fronten, sendes af sted under tvang, ligesom de forhindres i at udøve deres kristne religion under den militære træningsperiode. Nhial oplyste, at der et eksempler på, at tvangsrekrutterede kristne er blevet stærkt ydmyget og udsat for fysiske overgreb under opholdet i militære træningslejre. F.eks. blev kristne rekrutter tvunget til at stå opret i solen udenfor en moske i Khartoum, hvor de skulle lytte til den islamiske bøn i moskeen. Han fremhævede, at disse bønner var en propaganda, der blev rettet mod de kristne rekrutter. Han betegnede dette overgreb som en alvorlig psykisk forulempelse og en voldsom fysisk belastning, da temperaturen var meget høj. Nhial redegjorde for et andet eksempel på overgreb på en kristen rekrut i Khartoum. I dette tilfælde havde vedkommende fået udgangstilladelse, og under denne var han gået i kirke. Da de militære myndigheder fik kendskab til dette, blev rekrutten låst inde i en container, hvorefter han døde som følge af overophedning. Dette fandt sted i 1999.

Nhial understregede, at tvangsrekruttering til militæret i perioder har været almindeligt forekommende i Khartoum og andre steder i landet. Det er dog karakteristisk, at tvangsrekrutteringer og omfanget af disse ikke forekommer kontinuerligt, men er betinget af en række forhold. Således blev tvangsrekrutteringen stort set afskaffet, da det blev klart, at et stigende antal soldater af sydsudanesisk afstamning deserterede fra hæren. Dette skete i perioden 1992-94, hvor NIF-styrets militær alligevel havde en vis fremgang i borgerkrigen. En fremgang der til en vis grad var betinget af splittelsen i SPLM/A. NIF-styrets militære styrke medførte, at man ikke fandt

behov for at tvangsrekruttere personer fra Sydsudan. Imidlertid betød SPLM/As militære fremgang i 1995, at militæret igen begyndte at tvangsrekruttere unge mænd fra Sydsudan til hæren.

Behovet for at foretage tvangsrekrutteringer blev yderligere forstærket af, at også mange rekrutter fra det nordlige Sudan var begyndt at desertere eller unddrage sig militærtjeneste. På dette tidspunkt var det blevet klart for mange rekrutter og deres familier, at det var forbundet med stor livsfare at blive sendt til fronten. I en periode i 1997-98 blev der igen slækket på rekrutteringen, idet det blev mere og mere åbenlyst, at der var en stigende folkelig modstand i det nordlige Sudan mod borgerkrigen. I dag er situationen den, at der igen forekommer tvangsrekrutteringer i Sudan, idet militæret er under pres for at skaffe flere soldater til brug i krigen.

Således forekommer der nu såkaldte *round ups* i Khartoum. Nhal forklarede, at de militære myndigheder omringer folk på de steder hvor unge ofte befinder sig, dvs. på markedspladser, ved busstationer, biografte og lignende samlingspunkter.

Det blev dog understreget, at ikke alle værnepligtige sendes til fronten. Således vil personer med gode forbindelser til NIF-styret og landets ledende personer i øvrigt have forholdsvis let ved at unddrage sig værnepligten og dermed udsendelsen til fronten. Dette gælder også for personer, hvis økonomiske forhold gør dem i stand til at betale sig fra militærtjenesten. I mange tilfælde bliver de unge mænd, som har haft held til dette, sendt til USA eller Europa af deres familier for at kunne studere. Nhal fremhævede atter, at enhver person, der har afsluttet sin eksamen på det såkaldte *secondary school*-niveau, skal melde sig til de militære myndigheder med henblik på straks at aftjene værnepligten. Gør man ikke dette, vil man bl.a. ikke få adgang til en universitetsuddannelse.

Fadol oplyste, at før 1994 fandt der ikke tvangsrekruttering sted i Sudan. Det var ført da styret var fuldt ud indstillet på at nedkæmpe SPLM/A i det sydlige Sudan, at tvangsrekrutteringen blev almindelig praksis. Fra 1994 var enhver i risiko for at blive tvangsrekrutteret, således også ansatte i regeringskontorer, bank- og forretningsfolk samt personer, der var i færd med at aftjene Civil Service. Lønnen til hærens rekrutter var bedre end den, de statsansatte i øvrigt fik, men trods dette var det alligevel nødvendigt at gennemføre tvangsrekrutteringer, da man manglede soldater til krigen. Fadol kunne dog ikke oplyse noget om, hvorvidt tvangsrekruttering stadig finder sted, men han var sikker på, at det fandt sted indtil for ca. to måneder siden. Han tilføjede, at alle oplysninger om disse forhold stammer fra personer, der efter ankomsten til Cairo har rapporteret til Umma Partys flygtningekomité i byen. Han tilføjede, at Hamouda Fathelrahman, der er generalsekretær for menneskerettighedsorganisationen SHRO, er i besiddelse af mere nøjagtige oplysninger om militærets metoder og omfanget af militærets tvangsrekrutteringer.

Fathelrahman oplyste, at det er karakteristisk, at familier med unge sønner søger opholdstilladelse i udlandet. Det er et udtryk for, at den hidtidige politik, der går ud på at alle, der vil have en uddannelse eller have ansættelse i staten, skal have aftjent værnepligten, fortsætter. Derfor ser man en stadig strøm af flygtninge, som forlader Sudan sammen med deres familie. Fathelrahman fortalte, at det er typisk, at se sudanesiske familier med en eller to sønner komme til Cairo for at søge beskyttelse og dermed forhindre, at deres sønner rekrutteres og sendes til fronten. Fathelrahman beklagede samtidig, at UNHCR ikke tidligere anerkendte disse mennesker som flygtninge, idet der er tale om en langvarig borgerkrig i Sudan. Han tilføjede, at UNHCR siden

1998 har anerkendt disse personer som flygtninge. Dette skyldes, at risikoen for at blive dræbt i borgerkrigen anses at være betydelig.

Rekrutterne trænes, ifølge Fathelrahman, kun i ca. to måneder førend de sendes til fronten. Desuden trænes rekrutterne kun i brugen af lette våben, hvilket udsætter dem for en endnu større fare for at blive dræbt.

Fathelrahman kunne videre oplyse, at der i januar 2000 forekom et antal *round ups* i Khartoum. Disse fandt sted som en forberedelse til de planlagte sommerangreb på oprørsstyrkerne i landet. Disse angreb finder som regel sted fra marts måned, dvs. når tørtiden sætter ind.

5.1. Risiko for at værnepligtige mod deres vilje sendes i aktiv krigstjeneste

I lighed med flere andre kilder fremhævede Eissa det forhold, at elever, der netop har overstået *secondary school*, dvs. værnepligtige, i realiteten indfanges på gaderne i Khartoum og overføres til militære træningslejre med henblik på træning og senere udsendelse til fronten. Forældrene til disse unge mænd får ikke besked af myndighederne om, hvad der er sket, eller hvor deres børn befinder sig. Efter maksimalt tre måneders, og ofte kun to-tre ugers, træning i brug af lettere våben sendes disse "soldater" i krig ved fronten i det sydlige Sudan eller andre steder i landet, hvor regeringshæren står over for oprørsstyrker. Eissa gjorde opmærksom på, at denne praksis efter hans vurdering er helt uacceptabel.

Fathelrahman forklarede, at *Jihad*-krigen i Sudan er omfattende. Han henviste til, at den samlede frontlinje er meget lang, idet der finder kampe sted på flere fronter samtidig. Den militære rekrutteringspraksis og omfanget af rekrutteringerne er således delvist bestemt af, at der med åbningen af en ny front i det østlige Sudan i 1997 opstod behov for yderligere soldater i regeringshæren. Derfor besluttede regeringen at knytte retten til en videregående uddannelse sammen med kravet om tvungen militærtjeneste. *Secondary school*-studerende, der ikke meldte sig til de militære myndigheder, fik ikke deres eksamensbeviser udleveret.

Regeringen har stadig brug for flere soldater, og træningslejrene rundt omkring i landet er alle intakte, inklusive de som findes i nærheden af Khartoum. Fathelrahman oplyste, at alle provinser (nu kaldet *States*) har deres egne militære træningslejre. Bl.a. derfor konkluderede han, at der fortsat er stor risiko for, at rekrutter sendes til fronten, samt at de risikerer at blive dræbt. Han betegnede disse rekrutter som "*human fodder*" og uddybede dette med, at der fortsat er erklæret *Jihad*-krig og der forekommer tvangsrekruttering. Desuden finder der kun en kortvarig træning af rekrutter sted, og denne omfatter alene anvendelsen af lette våben.

Fathelrahman forklarede videre om risikoen for at blive dræbt ved fronten: Da regeringstropperne led visse nederlag i krigen i Sydsudan i 1995, medførte dette behov for yderligere rekrutter til borgerkrigen. I begyndelsen var der imidlertid en vis positiv respons fra de nye rekrutter, men da det gik op for dem, at de efter blot et par måneders militærtræning ville blive sendt til fronten samt at risikoen for at blive dræbt var ganske stor, opstod der uro i de militære træningslejre. Desuden protesterede de unge rekrutters familier over disse dystre udsigter. Mange blev anholdt, da de protesterede over dette. Fathelrahman fremhævede et konkret eksempel på denne tids militære rekruttering og uddannelse. I 1996 blev ca. 2.000 studenter sendt til fronten i Equator-provinsen

efter kun tre ugers militærtræning. De fleste døde under kampene og de umenneskelige strabadser i området. Fathelrahman omtalte også forholdene ved fronten i det østlige Sudan, hvor det er oplyst, at tusinder af unge soldater blev dræbt under kampe mellem oprørere og regeringssoldater i 1997.

Fathelrahman fremhævede også det forhold, at der findes en krigspropaganda, som har dybe politisk-religiøse undertoner i Sudan. Der findes således et TV-program, hvor de, som styret betegner som martyrer, hædres to gange ugentligt. I dette program fremstilles de faldne soldater som martyrer, der faldt for den islamiske sag i borgerkrigen. Antallet af martyrer der omtales i dette TV-program er ca. 20 personer ugentligt. Fathelrahman understregede, at dette tal alene omfatter de veltrænede, frivillige soldater, der går under betegnelsen Mujahedin.

Nhial oplyste, at alle personer over 16 år risikerer at blive tvangsrekrutteret for at gennemgå en militær træning. Han tilføjede, at det ikke er alle rekrutter og soldater, der sendes til fronten med risiko for at blive dræbt. Det er som regel unge mænd, der risikerer dette, mens ældre rekrutter og soldater mest fungerer som reserver i hæren.

Fadol kunne oplyse, at soldater i PDF er uvidende om deres skæbne bringes til Khartoums lufthavn, hvorfra de i helikoptere skal flyves til fronten i Sydsudan. Der er mange eksempler på, at en del soldater forsøger at flygte fra lufthavnen i Khartoum, når det går op for dem, at de er på vej til fronten. De flygtede soldater skjuler sig ofte i beboelsesområder i nærheden af lufthavnen. Sidste gang kilden kunne erindre, at en sådan flugt fandt sted, var i slutningen af 1999.

Der findes et antal mere eller mindre paramilitære militser og kampenheder, som går under en række forskellige betegnelser. Nogle af disse spiller en central rolle i det samlede militær i Sudan. Fathelrahman omtalte *Mujahedin* som en central styrke. Desuden omtalte han en speciel sikkerhedsstyrke kaldet *Dababeen*. *Dababeen* er en vigtig del af styrets ideologiske beredskab. Det er en islamisk enhed, som består af soldater, der er villige til at dø for den islamiske sag, dvs. en slags selvmordsenhed. Styrken findes nu alene i Khartoum og har ansvaret for at beskytte regeringen. *Dababeen* har tidligere været anvendt ved fronten. At regeringen ikke selv har fuld kontrol over denne enhed og dens handlinger bekræftes af, at præsident Al-Bashir flere gange offentligt har udtalt, at havde det ikke været for *Dababeen* så havde dette eller hint ikke have fundet sted. Dette skete for at forsvare eller beklage eksempler på voldsomme overgreb, som myndighederne er blevet kritiseret for at stå bag, men som Al-Bashir alene giver *Dababeen* ansvaret for!

Fathelrahman understregede, at *Dababeen* spiller en central rolle for NIF-styret. NIF-styret holder en beskyttende hånd over *Dababeen*, som er veludrustet med våben. Styrken er reserveret til specielle opgaver, som ikke kan varetages af det almindelige militær f.eks. at forhindre eller afværge kupforsøg mod regeringen.

Fathelrahman oplyste, at *Mujahedin* assisterer sikkerhedspolitiet med at undertrykke politiske oppositionsgrupper og politiske manifestationer i det hele taget. *Mujahedin* er f.eks. blevet sat ind mod studenteruroligheder i september 1996 og igen i september 1997. I sidste tilfælde gik *Mujahedin* særdeles voldsomt til værks og brækkede bevidst arme og ben på demonstrerende studenter.

Sikkerhedspolitiet består, ifølge Fathelrahman, af flere forskellige styrker: herunder en National Security Force og en Revolutionary Security Force, sidstnævnte kontrolleres af NIF.

5.2. Unddragelse af militærtjeneste og desertering

Fadol oplyste, at den mest normale procedure for rekruttering er, at de militære myndigheder sender en indkaldelsesordre til den kommende rekrut. Såfremt vedkommende ikke herefter melder sig til de militære myndigheder, vil han blive frataget sin løn på jobbet. Møder vedkommende fortsat ikke op hos militæret, bliver han afskediget fra sit job, hvadenten det er et offentligt eller et privat job. Såfremt der er tale om et privat job, er det arbejdsgiveren, der har pligt til at afskedige. Se bilag 11, der er et eksempel på et brev fra en arbejdsgiver til en medarbejder, der afviser at lade sig rekruttere. Fadol forklarede, at er man først blevet fyret som følge af militærnægtelse, har man mistet sit job for bestandigt og man kan ikke få ansættelse andre steder, hverken i det offentlige eller i det private arbejdsmarked.

Han tilføjede, at der således findes to alternativer for personer der nægter at aftjene værnepligten, nemlig at flygte ud af landet til især Ægypten eller forsøge at leve som tigger i Sudan. Militærnægtere fængsles ikke i Sudan, for alle tvinges i praksis til at aftjene værnepligten.

Fadol oplyste, at der er eksempler på, at deserterede soldater gennem længere tid har kunnet holde sig skjult for myndighederne i Khartoum. Han kunne ikke oplyse, hvad der evt. sker med desertører, der opspores af myndighederne, men der er eksempler på, at almindelige mennesker hjælper desertører med at holde sig skjult.

5.3. Overgreb mod rekrutter og pårørende

Fadol oplyste, at der findes en Popular Defence Force-træningslejr i Khartoum North kaldet *El Select*. I denne lejr trænes rekrutterne på sædvanlig vis, men da et større antal rekrutter i 1999 søgte orlov fra lejren i forbindelse med festligholdelsen af den muslimske højtid Eid, blev de afslået. Herefter flygtede et antal rekrutter ved at kravle over lejrens hegn, og de forsøgte at sejle over Nilen. Militæret skød på de flygtende rekrutter og dræbte mindst 30 af dem. De var alle *secondary school*-elever. Kilden tilføjede, at da fem eller seks af mødrene til de dræbte rekrutter efterfølgende demonstrerede offentligt i Khartoum mod myndighederne, blev de anholdt og pisket offentligt med 40 slag hver.

Fathelrahman bekræftede, at der har forekommet alvorlige overgreb mod selv meget unge rekrutter i de militære træningslejre. Der er således rapporter om, at unge helt ned til 14-15 års alderen er blevet tvangsrekrutteret og taget til militære træningslejre. Fathelrahman forklarede, at en 14 årig dreng i 1997 blev udsat for så grov tortur i en militærlejr, at han døde som følge af denne. Han gjorde dog opmærksom på, at der er sket visse forbedringer af forholdene for rekrutterne de seneste år, men han var overbevist om, at såfremt regeringen føler sig truet på de militære fronter i landet vil forholdene for rekrutterne atter blive forværret. En anden vigtig årsag til, at forholdene trods alt er blevet bedre for rekrutterne, er, at de militære myndigheder blev voldsomt kritiseret da otte rekrutter, der alle var studenter, i marts 1998 blev dræbt under flugtforsøg fra en militær træningslejr. Siden da er myndighederne blevet mere forsigtige i deres behandling af rekrutterne.

6. Ghost Houses, tortur og fængselsforhold

Dr. Abdullah Mansour, leder af Al Nadim Centre i Cairo – et center for psykologisk rehabilitering af tortur- og voldsofre, der bl.a. benyttes af UNHCR til at verificere sager, hvori ansøgere anfører, at de har været udsat for tortur i Sudan – oplyste, at Al Nadim behandler tortursager fra samtlige lande i regionen. Han forklarede, at tidligere stammede de mest alvorlige eksempler på tortur i regionen fra Israel, men at Sudan i de senere år har overgået Israel på dette område. Al Nadim har indtil 1999 modtaget økonomisk støtte fra bl.a. Danida. Organisationen har nære forbindelser til paraplyorganisationen International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT) og Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (eng. Rehabilitation and Research Centre for Torture Victims (RCT)) i København. Mansour, der er medlem af IRCTs råd, forklarede, at arbejdsbetingelserne for Al Nadim er forholdsvis vanskelige i Cairo. Visse ægyptiske myndigheder ser skævt til organisationens arbejde, der også omfatter tortur- og voldssager mod ægyptiske statsborgere. Han oplyste dog, at han aldrig har haft problemer på grund af sit arbejde for Al Nadim. Al Nadim får ikke nogen økonomisk støtte udefra, dvs. at organisationen må klare sig for egne midler.

Mansour forklarede, at en del sudanesiske statsborgere, der lever i eksil i Ægypten, har det vanskeligt, idet nogle tidligere har været udsat for tortur og andre overgreb, og samtidig er de flygtninge uden legalt ophold i Ægypten. Dvs. at de er uden beskæftigelse, ikke har ingen adgang til uddannelse og generelt mangler social og politisk støtte. Disse menneskers situation er derfor særdeles kompliceret og vanskelig.

På spørgsmålet om, i hvilket omfang der forekommer tortur og lignende overgreb i Sudan, svarede Mansour, at der er eksempler på tortursager i hans arkiv gennem hver eneste måned siden efteråret 1999. Nogle af disse sager betegnede han som meget alvorlige. Han vurderede, at der var tale om ca. 100 tortursager siden juni 1999. Sagerne stammer fra hele Sudan, herunder også fra Khartoum. Han tilføjede, at de sager, der vedrører sydsudanesere, alle stammer fra Khartoum, hvor de har opholdt sig under flugten fra Sudan. Der er tillige et antal tortursager fra Nuba Mountains, hvor NIF-styret gennemfører etnisk udrensning og direkte folkemord på nuba-folket og herunder også nedbrænder hele landsbyer. Der er også eksempler på, at animister og kristne bliver tunget til at konvertere til islam og tvunget til at aftjene værnepligt. Såfremt de nægter, risikerer de at blive udsat for tortur, hvilket der er flere eksempler på finder sted.

Mansour vurderede, at de omfattende tvangsrekrutteringer i Khartoums gader udgør en del af forklaringen på, at så mange er i risiko for at blive udsat for tortur og andre voldelige overgreb. Han oplyste, at der er eksempler på, at selv unge helt ned til 17-18 år er blevet udsat for tortur, idet de nægtede at aftjene værnepligt.

Mansour understregede, at der er tale om meget alvorlige menneskerettighedskrænkelser i Sudan, idet tortursagerne bl.a. omfatter:

- indsprøjtning af smertefulde væsker i kroppen
- ophængning i roterende ventilator
- nedsenkning i vand i lang tid (op til en måned)

- elektrochok
- brænding med f.eks. glødende jern eller cigaretter
- ophængning i armene uden at kunne nå jorden
- medvirken til tortur af medfanger
- fysiske øvelse under ekstreme forhold (f.eks. i stærk varme og i meget lang tid)
- efterladt for at dø fastgjort til et træ

Mansour forklarede, at han kendte til et særligt grusomt tilfælde i Nuba Mountains, hvor en mand og en mindreårig dreng var efterladt for at dø, bundet til hvert sit træ. Drengen blev angrebet af insekter og døde langsomt, uden at manden kunne gøre noget. Denne mand er i dag ramt af alvorlige traumer. Denne sag og alle ovenstående eksempler på tortur er sager, som Al Nadim har dokumenteret gennem det seneste halve år.

Adspurgt om Al Nadim udleverer navnene til de sudanesiske myndigheder på de personer eller myndigheder, som har udført eller har ansvaret for torturen med henblik på, at disse retsforfølges, svarede Mansour, at det gør man ikke. Sagerne rapporteres alene til FN og menneskerettighedsorganisationer. Al Nadim bistår alene ofrene med psykologisk, medicinsk og praktisk assistance.

Han tilføjede, at det ofte tager lang tid – i visse tilfælde op til flere år – at få torturofrenes fuldstændige beretning om torturens indhold. Det er ofte særdeles vanskeligt og smertefuldt for et torturoffer at skulle forklare sig for såvel fremmede som for familie eller venner om sine oplevelser.

Tortur udføres som oftest af personer indenfor sikkerhedspolitiet og militæret. Mansour tilføjede dog, at der også er eksempler på tortur udført af personer tilhørende islamiske grupper. Disse grupper står ofte bag tortur af studenter (*secondary school*-elever og førsteårs-studenter ved universitetet er særligt udsatte), lærere og kvinder. F.eks. kan kvinder, der ikke er klædt i henhold til styrets forskrifter risikere at blive udsat for overgreb og tortur. Mansour henviste til en sag i oktober 1998, hvor en kvindelig *secondary school*-elev på 23 år blev kidnappet på en skole i Khartoum af en islamisk gruppe, idet hun ikke havde håret og ansigtet korrekt tildækket. Hun blev udsat for voldtægt og fik hældt en syreholdig væske i håret, hvorefter hendes hår faldt af. Kvinden forsøgte at anmelde overgrebet til politiet, men politiet ville ikke tage sig af sagen, og hun fik ingen støtte.

Mansour understregede, at der ikke er tegn på, at anvendelsen af tortur i Sudan er faldende. Han henviste bl.a. til, at samtlige hans kilder oplyser, at omfanget og karakteren af tortur fortsat er meget alvorlig i Sudan. Han anså, at oplysninger om, at torturen i Sudan er faldende, ikke er sande og forklarede, at de berygtede, hemmelige torturcentre kaldet *Ghost Houses* stadig findes rundt omkring i Sudan.

Mansour forklarede, at torturen mod fanger eller tilbageholdte som oftest finder sted i den første tid efter anholdelsen, og som regel udføres torturen i *Ghost Houses*, hvor ingen kan besøge vedkommende. Er man først endt i et *Ghost House*, eksisterer man ikke længere officielt, og *Ghost*

Houses findes officielt ikke i Sudan. Udenlandske menneskerettighedsrepræsentanter i Sudan får ikke forevist andet end de officielle fængsler i landet. De får ikke mulighed for at inspicere *Ghost Houses*. Mansour understregede, at *Ghost Houses* fortsat findes også i Khartoum og herunder også i Gezira-området lige syd for Khartoum.

På spørgsmålet om hvem der er i risiko for at ende i et *Ghost House* og dermed blive udsat for tortur forklarede Mansour, at tidligere var torturen oftest rettet mod politiske fanger, dvs. mod mistænkte politiske aktivister, men da disse stort set alle har forladt Sudan er risikogruppen langt mere blandet. Der er eksempler på, at såvel helt almindelige unge og gamle mennesker er udsat for tortur. I nogle tilfælde er dette sket alene fordi en nær slægtning eller ens fader har været politisk aktiv og modstander af styret. Også militærnægtere og medlemmer af visse etniske befolkninger er i risiko for at blive udsat for tortur. Det er almindeligt, at sikkerhedspolitiet anholder slægtninge til personer, der er mistænkte for at være modstandere af styret og er flygtet ud af Sudan.

Mansour forklarede videre, at militærnægtere stort set alle risikerer at blive udsat for tortur. Disse har således kun to alternativer, enten af acceptere rekrutteringen eller flygte ud af landet. Han tilføjede, at der for ca. et halvt år siden blev indført generel værnepligt, men at dette ikke har den store betydning, da der ikke findes nogen egentlig praksis for, hvem der rekrutteres. Dvs. at stort set alle uanset alder er i risiko for at blive rekrutteret og sendt til fronten. Militærnægtere og desertører har som oftest den begrundelse for deres handling, at de er imod styret og ikke vil kæmpe på dets side i borgerkrigen. Mansour kunne endelig oplyse, at flertallet af de sudanesiske flygtninge, der nu ankommer til Ægypten, er unge mænd og familier med unge sønner, der frygter at, de vil blive udsat for at, de eller deres børn skal blive rekrutteret.

Flere familier, der har søgt støtte hos Al Nadim har desuden oplyst, at de har fået deres ejendom konfiskeret af myndighederne i Sudan. Dette er sket uden nogen form for begrundelse fra myndighedernes side. Myndighederne anser, at de, som ikke støtter styret, er imod det og dermed er en fjende. Mange flygtninge, der konsulterer Al Nadim, betegner bl.a. derfor styret i Khartoum som retsløst. Mansour påpegede, at styret i Khartoum opfører sig paranoidt, hvilket øger risikoen for at tilfældige mennesker udsættes for tortur og andre overgreb.

Fadol anså, at spørgsmålet om hvorvidt *Ghost Houses* og dermed tortur fortsat forekommer i Sudan eller ej, er et absurd spørgsmål. *Ghost Houses* kan oprettes når som helst og hvor som helst. Sudans regering lyver om dette forhold, dvs. om hvorvidt disse torturcentre er afskaffet eller ej. Derfor bør enhver aftale mellem regering og opposition observeres af uafhængige internationale organisationer.

Eissa bekræftede, at *Ghost Houses* kan forekomme når som helst og hvor som helst. De er mobile installationer, som er at betragte som NIF's private fængsler. Det blev understreget, at *Ghost Houses* ikke er afskaffet i Sudan.

Nhial ville ikke udelukke, at der stadig findes såkaldte *Ghost Houses* i Khartoum og andre steder i landet. Han påpegede, at det er vanskeligt at lokalisere disse *Ghost Houses*, der fungerer som midlertidige fængsler og torturcentre. Der er tale om private boliger, hvis anvendelse som fængsel ikke er alment kendt. Desuden er der ingen permanente *Ghost Houses*, idet myndighederne i realiteten kan etablere et midlertidigt *Ghost House* hvor som helst i Khartoum. Omfanget af

anvendelsen af *Ghost Houses* er blevet reduceret i den seneste tid, ligesom myndighedernes brug af tortur.

Nhial forklarede, at dette ikke mindst skyldes at overgrebene i disse *Ghost Houses* er blevet indberettet af bl.a. ofrene eller deres pårørende til bl.a. menneskerettighedsorganisationer med forbindelser til udlandet.

Det blev tilføjet, at kritikken mod anvendelsen af *Ghost Houses* og offentlighedens kendskab til overgrebene i disse på det seneste har fået myndighederne til at benytte sig af andre og mere uigennemskuelige metoder til at forfølge og chikanere oppositionelle. I stedet for at anvende sig af direkte tortur af såvel psykisk som fysisk karakter opsøger myndighederne nu ofte mistænkte modstandere af styret om natten eller meget tidligt om morgenen på deres bopæl. De bliver herefter tilsagt at møde på politistationen, hvor de placeres i et lokale uden at nogen myndighedsperson afhører dem eller i øvrigt foretager sig noget. Vedkommende vil blive beordret til at vente hele dagen og der udleveres hverken mad eller drikke under dette. Herefter får man lov at tage hjem igen med besked om at møde igen næste morgen. Dette kan gentage sig hver dag i flere uger.

Nhial betegnede denne behandling som tortur og han tilføjede, at der ikke alene er tale om en psykisk og fysisk tortur, men også at de berørte personer og deres familier rammes hårdt økonomisk. F.eks. vil ansatte i det offentlige, forretningsfolk eller privatansatte ikke være i stand til at forsætte deres beskæftigelse. Henset til de generelt vanskelige økonomiske forhold og de meget vanskelige livsbetingelser for den enkelte borger i Khartoum kan denne form for tortur derfor vise sig at være direkte livstruende for den person, som udsættes for overgrebet, og fraværet af en forsørger kan tillige udgøre en trussel for den berørte families eksistensgrundlag. Nhial gjorde opmærksom på, at i visse perioder kan temperaturen i Khartoum være ekstremt høj.

Eissa omtalte også denne nye form for overgreb fra myndighedernes side. Han oplyste, at overgrebet kan fortsætte i flere måneder, samt at ofret selv skal betale for mad og vand i hele perioden.

Fathelrahman bekræftede, at der findes en ny form for tilsigelser, som han betegnede som overgreb mod mistænkte oppositionelle. Han forklarede, at der forekommer tortur i den forbindelse, idet ofret tvinges til at stå med armene ret op i luften igennem lang tid. Dette kan finde sted i stærk sol, mens ofret udsættes for ydmygende skældsord. Metoden betegnes som "*economic detention*", da den tilbageholdte selv skal bære udgifterne til mad og drikke samt transport til og fra hjemmet hver dag samtidig med, at vedkommende naturligvis ikke er i stand til at passe sit arbejde. Denne nye form for overgreb er, ifølge Fathelrahman, tiltagende.

Nhial gjorde opmærksom på, at ovenstående form for overgreb er karakteristiske for Khartoum. Ude på landet i provinserne forekommer der fortsat tortur og andre overgreb af mere direkte og voldsom karakter. I sådanne områder findes ingen observatører i form af FN-organisationer, diplomater, menneskerettighedsorganisationer, ledende oppositionspolitikere eller fremtrædende personligheder i øvrigt, som er indstillet på at formidle oplysninger om disse overgreb. Han understregede, at i flere af de større provinsbyer herunder i Port Sudan, Atbara, Malakal, Juba og andre steder findes der personer, som kan betegnes som "aktive dissidenter". I disse regionsbyer findes der personer som er uddannede og som mistænkes for at kritisere styret i Khartoum. Disse

personer udsættes for tilbageholdelser og er udsatte for overgreb fra myndighedernes side bl.a. i form af tortur. Oplysninger om disse forhold kan være vanskelige at dokumentere, da kommunikation mellem disse byer og observatørerne i Khartoum er vanskelig.

Fathelrahman forklarede, at *Ghost Houses* anvendes til at fremtvinge tilståelser ud af fanger. Omfanget i brugen af *Ghost Houses* er betinget af den situation styret måtte befinde sig i lokalt i Sudan. Er myndighederne under pres fra oprørsgrupper eller andre oppositionelle grupper eller personer i et givet område, vil der således finde en hyppigere anvendelse af *Ghost Houses* sted. Dette er f.eks. tilfældet i det østlige Sudan, hvor der i dag forekommer *Ghost Houses* i byerne Kassala, Port Sudan og Sinkat. Desuden er der *Ghost Houses* i Halfa.

Ghost Houses er underlagt en speciel sikkerhedsstyrke kaldet *Revolutionary Security Force*, som består af særdeles veltrænede og veludrustede tropper, hvoraf nogle har gennemgået træning i Afghanistan. Styrken operer forholdsvis frit og er alene underlagt NIF-kontrol. Fathelrahman tilføjede, at forekomsten af *Ghost Houses* kan være vanskelig at kontrollere, idet myndighederne flytter rundt på disse og er meget omhyggelige med at holde dem hemmelige.

Som et eksempel på, hvilke overgreb, der kan forekomme i *Ghost Houses*, og som et eksempel på, at disse fortsat findes i brug i Sudan, kunne Fathelrahman oplyse, at hans organisation netop var blevet informeret om, at Muslih Mubarak Elkutri var blevet anholdt af myndighederne i det østlige Sudan i slutningen af januar 2000. Han tilhører Rashaida-stammen i området og er mistænkt for at have medvirket til sprængningen i tidligere i januar af olierørledningen, der løber gennem det nordøstlige Sudan. Elkutri er bl.a. blevet hængt op i benene og pisket. Herefter er der blevet hældt salt og chillipeber i sårene. Hans familie har nu anmodet SHRO om hjælp, hvilket har fået SHRO til dagen før samtalen med delegationen at fremsende en appel til det sudanesiske indenrigsministerium. Man har ikke modtaget nogen reaktion fra ministeriet eller andre sudanesiske myndigheder. Det blev oplyst, at appellen også vil blive fremsendt til Amnesty International. Fathelrahman tilføjede, at familien ikke har fået oplyst af myndighederne, hvor Elkutri befinder sig, og den har ikke fået tilladelse til at besøge ham. Han bemærkede endelig, at Elkutri ikke har været stillet for nogen domstol, samt at dette er helt normalt i Sudan.

Fathelrahman forklarede i øvrigt, at tortur er en del af styrets ideologi. Han vurderede derfor, at den vil fortsætte så længe det nuærende styre er ved magten i Sudan. Det er alene et spørgsmål om hvor og hvornår myndighederne finder på at anvende sig af tortur og *Ghost Houses*.

Angående fængselsforhold i øvrigt kunne Nhial oplyse, at tidligere blev mange politiske fanger indsat i Khartoums Central Prison kaldet *Kober*. Dette er ikke længere tilfældet, idet myndighederne tydeligt har ændret politik og undgår at foretage langvarige fængslinger af politiske fanger. De indsatte i *Kober*-fængslet var som regel politiske langtidsfanger. I dette fængsel forekom der ikke egentlig tortur. Tortur af politiske fanger fandt som ovenfor omtalt især sted i de tidligere omtalte *Ghost Houses*. Nhial tilføjede, at netop fordi det internationale samfund findes repræsenteret i Khartoum, er myndighederne begyndt at undgå åbenlyse arrestationer af mistænkte politiske modstandere af styret.

UNHCR gjorde opmærksom, at man har modtaget oplysninger om, at der har fundet voldtægt og anden seksuel misbrug af fanger sted i fængsler i Khartoum.

7. Kvinders forhold

Fathelrahman oplyste, at kvinder generelt er mere sårbare overfor menneskerettighedskrænkelser end mænd. Han tilføjede dog, at der ikke er rapporter om, at kvinder er blevet voldtaget i f.eks. lejrene for internt fordrevne eller i fængsler i Khartoum. Derimod er det almindeligt at soldater ved fronten i det sydlige Sudan voldtager kvinder fra dette område. Det anses ligefrem som en legitim rettighed at soldater voldtager kvinder fra det sydlige Sudan, idet disse kvinder betragtes som vantro i den erklærede *Jihad*-krig. Disse *infidels*, som de kaldes af soldaterne, betragtes som slaver.

Fathelrahman gjorde endelig opmærksom på, at det er kendt, at også oprørsbevægelsen SPLM/A har stået bag voldtægter af kvinder i det sydlige Sudan.

Mødre og andre kvinder, der har demonstreret mod myndighedernes tvangsrekruttering af studenter i Khartoum, har været udsatte for overgreb i form af indsættelse i detentioner, piskning og anden form for ydmygende behandling. Dette har fundet sted i såvel 1998 som i 1999.

Fathelrahman oplyste, at mange af kristne kvinder intet lønnet arbejde har. Dermed er de fuldstændig afhængige af den støtte de modtager fra FN, forskellige udenlandske NGO'er og humanitære organisationer i øvrigt, som støtter familierne med medicin og føde. Imidlertid er de sudanesiske myndigheder altid mistænksomme mod NGO'er og FN-organisationer, som man søger at infiltrere.

Nhial bekræftede, at sydsudanesiske kvinder ikke har mulighed for lønnet beskæftigelse i Khartoum, hvad enten der er tale om den offentlige eller private sektor. Han forklarede, at f.eks. de private arbejdsgivere frygter at blive beskyldt for at samarbejde med folk fra syden. Derfor tvinges mange af disse kvinder til at genoptage deres traditionelle ølbrygning, som er strengt forbudt i Khartoum og i Sudan i det hele taget, men alligevel er en almindelig kvindebeskæftigelse i det sydlige Sudan. Disse kvinder anholdes ofte og deres ejendom konfiskeres af myndighederne, som straffer dem med minimum seks måneders fængsel og op til flere år.

Fathelrahman oplyste, at de meget vanskelige økonomiske forhold for ikke mindst enlige kvinder med børn i lejrene for internt fordrevne sydsudanesere får disse kvinder til at genoptage deres tidligere økonomiske aktivitet med ølbrygning. En aktivitet der er forbudt i det islamiske Sudan, men som altid har været almindelig i andre dele af Sudan. Straffen for at brygge øl varierer alt efter hvad men er blevet dømt for. Således vil en kvinde, der lugter af øl risikere at blive straffet med 40 piskeslag. Er kvinden i besiddelse af øl er straffen en bøde. Såfremt pågældende ikke kan betale denne bøde bliver hun fængslet.

Fathelrahman kunne endelig oplyse, at der ikke er oplysninger om, at der forekommer voldtægter mod kvinder fra det sydlige Sudan i lejrene for internt fordrevne.

7.1. Fængselsforhold

Nhial oplyste, at der findes et specielt kvindefængsel i Khartoum-bydelen Omdurman. Dette fængsel hedder Omdurman Central Prison og er berygtet for at være overfyldt.

Fathelrahman bekræfter oplysningerne om kvinders forhold i kvindefængslet i Omdurman. Således gjorde han opmærksom på det forhold, at der i dag er kvinder, der fængsles sammen med deres

børn. Der er ikke bekræftede oplysninger om, at kvinder udsættes for alvorlige overgreb i fængslet, men Fathelrahman kunne oplyse, at fængselspersonale udnytter de kvindelige fanger som bl.a. hushjælp i deres kontorer og private boliger. Det er således helt normalt, at kvindelige fanger udnyttes til en række huslige gøremål for fængslets officerer.

Nhial oplyste, at kvinder, der er blevet anholdt for ølbrygning risikerer at blive straffet med pisk, eller de udsættes for voldtægter i forbindelse med fængslingen, og desuden er der eksempler på, at de tvinges til at konvertere til islam. Der er oplysninger om, at nogle kvinder trues til at betale bøder for deres angivelige forseelser, ellers risikerer de fysisk afstraffelse i form af piskning eller fængsel. Selv kvinder med mindreårige børn risikerer at blive fængslede sammen med deres børn. Der er eksempler på dødsfald blandt disse børn som følge af dårlig ernæring og dårlige forhold i fængslet i øvrigt.

FNs Special Rapporteur, Leonardo Franco, oplyser i sin rapport fra oktober 1999, at han i maj samme år erfarede, at 827 kvinder, som var dømt for ulovligt at have solgt alkoholiske drikke, var blevet løsladt fra Omdurman-fængslet, idet 16 børn af de indsatte angiveligt var døde som følge af de ringe sanitære forhold og forholdene i øvrigt i det overfyldte fængsel (Special Rapporteur, October 1999, s. 17).

7.2. Værnepligtsforhold

Fathelrahman oplyste, at kvinder ikke tvangsrekrutteres til militæret, men da der åbenbart er mangel på rekrutter vil han ikke udelukke, at der i fremtiden kan finde rekruttering af kvinder sted. UNHCR oplyste, at kvinder rekrutteres til Popular Defence Force.

7.3. Sociale normer

Fathelrahman oplyste, at ifølge en lov fra april 1999, der er gældende for Khartoum State, skal alle kvinder klæde sig i henhold til Sharia-forskrifter, dvs. de skal dække ansigtet og benene. Denne lov gælder også for udlændinge der opholder sig i Khartoum.

Fadol kunne tilføje, at kvinder skal dække hele ansigtet med undtagelse af øjnene og de skal desuden bære handsker. Dette gælder alle voksne kvinder, men i den seneste tid er der tegn på, at myndighederne tager lettere på disse regler. Skolepiger, inklusive kristne (katolske) skolepiger, skal bære tørklæde, men ligesom det gælder for kvinder generelt, er der også her tegn på en lettelse af reglerne. Fadol forklarede, at årsagen til, at myndighederne tager lettere på disse regler, er, at der nu er vigtigere spørgsmål i landet for myndighederne end at holde øje med kvinders sociale adfærd. Han kunne dog tilføje, at der stadig findes et såkaldt *Public Order Police* i Sudan, som overvåger disse forhold.

Nhial oplyste, at mange kvinder i Sudan flygter ud af Sudan for at slippe for *Sharia*-forskrifterne, ikke mindst hvad angår påklædning. FN's Special Rapporteur har også påpeget kvinders problemer med *Public Order Police* i Khartoum. Han fremhæver således, at chikanen af kvinder fortsatte i 1999, især hvad angår påklædning. Der er bl.a. et eksempel, hvor 24 unge piger fra Ahlia University i Khartoum er blevet tilbageholdt af sikkerhedspolitiet og dømt til 40 piskeslag. Dette skete alene fordi politiet fandt at de alle var klædt uanstændigt. Det bemærkes at pigerne var på en officiel skoleudflugt (Special Rapporteur, October 1999, s. 18).

Konsulterede personer, organisationer og myndigheder

Apiku, Simon, News Editor, Middle East Times, Cairo

Aly, Abdel Aziz, Brigadier, Head of Immigration, Ministry of Interior, Cairo

Babiker, Rashid, Spokesman, Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A), Office for the Middle East and the Gulf, Cairo

Cochetel, Vincent, Assistant Regional Representative (Legal Matters), UNHCR, Cairo

Daoud, Yvette S., Second Secretary (Political Affairs), Royal Netherlands Embassy, Cairo

Eissa, Farouk Abou, General Secretary, Arab Lawyers Union (ALU)/First Deputy to Secretary General and Official Spokesman, National Democratic Alliance (NDA), Cairo

Ennis, Carolyn, Associate Resettlement Officer, UNHCR, Cairo

Fadol, Kamal Ahmed, President, Umma Party (UP), Egypt Office, Cairo

Fathelrahman, Hamouda, Dr., Secretary General, Sudan Human Rights Organization (SHRO), Cairo

Franco, Leonardo, Special Rapporteur, Office of the High Commissioner on Human Rights (OHCHR), Genève

Khallaf, Shaden, Protection Assistant, UNHCR, Cairo

Khashaba, Mona, Ambassador, Department of Refugee Affairs, Ministry of Foreign Affairs, Cairo

Mansour, Abdullah, Dr., Director, Al-Nadim Centre, Cairo

Nhial, Abdon Agaw Jok, Vice President, Sudan Human Rights Organization (SHRO)/Representative of Union of Sudan African Parties (USAP) in the National Democratic Alliance (NDA), NDA-Executive Office, Cairo

Nasr, Sharif Hassan, Colonel, Head of Immigration Department, Embassy of the Republic of the Sudan, Cairo

Sabangoni, Myra, Protection Assistant, UNHCR, Cairo

al-Saleem, Reem, Protection Assistant, UNHCR, Cairo

Salih, Hashim Abdel Razig, Minister Plenipotentiary/Consul General, Embassy of the Republic of the Sudan, Cairo

Anvendt litteratur

US Department of State: *1999 Country Report on Human Rights Practices – Sudan*, 25 February, 2000 (**US Department of State, February 2000**)

United Nations, General Assembly: *Report on the situation of human rights in the Sudan, prepared by Leonardo Franco, Special Rapporteur, in accordance with Commission on Human Rights resolution 1999/15 and Economic and Social Council decision 1999/230*, 14 October 1999 (**Special Rapporteur, October 1999**)

Forkortelser

ALU – Arab Lawyers Union

DUP – The Democratic Unionist Party

EU – Europæiske Union

FN – Forenede Nationer

IDP – Internally Displaced People

IGAD – Intergovernmental Authority for Development

IRCT – International Rehabilitation Council for Torture Victims

NC – National Congress

NC – National Congress

NDA – National Democratic Alliance

NGO – Non-Governmental Organization

NIF – National Islamic Front

OHCHR – Office of the High Commissioner on Human Rights

PDF – Popular Defence Force

RCT – Rehabilitation and Research Centre for Torture Victims

SAF – Sudan Alliance Forces

SHRO – Sudan Human Rights Organization

SPLM/A – Sudan People's Liberation Movement/Army

UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees

UP – Umma Party

USAP – Union of Sudan African Parties

Bilagsoversigt

- 1:** Egypt Immigration, Ministry of Interior: Travel Documents, Immigration and Nationality Administration.
- 2:** National Democratic Alliance: To whom it may concern.
- 3:** SPLM Membership Card (gyldigt fra september 1999).
- 4:** SPLM, Egypt Chapter, Cairo: To whom it may concern – recomendatory certificate (gyldigt fra september 1999).
- 5:** Umma Party: Eksempel på brevpapir til anbefalelsesbrev fra Umma Party (anvendt siden 1996).
- 6:** Brev af 21. maj 1999 fra Udlændingestyrelsen til Udenrigsministeriet vedlagt sudanesisk dekret nr. 4/B/307.
- 7:** Fax af 21. januar 2000 fra Udenrigsministeriet til Udlændingestyrelsen vedlagt brev af 13. januar 2000 fra Hollands ambassade i Cairo.
- 8:** Aftalen i Djibouti
- 9:** Sudan Human Rights Organization, Cairo: Statement to the USA Special Envoy to Sudan, Cairo October 1999.
- 10:** Cairo Press Review, January 31, 2000.
- 11:** Brev fra Bank of Khartoum vedr. rekruttering af person fra banken, dateret 15. marts 1999 vedlagt oversættelse.

Bilag 1

Bilag 2

Bilag 3

Bilag 4

Bilag 5

Bilag 6

Bilag 7

Bilag 8

Bilag 9

Bilag 10

Bilag 11

